…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

…БУРЯАД ҮНЭН

…С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 13 (11611) | 1968 оной январиин 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн

РОССИН СОЁЛШОДОЙ ЗУБЛӨӨН ДҮҮР…

МОСКВА. (ТАСС). Соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссин зүблөөн хоёр үдэрэй турша соо болоод, январиин 13-да дүүрэө. Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ соёл культурын ба искусствын эмхи зургаануудай дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. И. Кочемасовай** элидхэлые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэө.

Арга боломжонуудаа, ойн жэлдэ олоһон дүй дүршэлөө бүри һайнаар хэрэглэхыень, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө, культурна байгуулалтые шэнээр дэбжээхын түлөө, ажа…шадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгэй түлөө бүри оролдосотойгоор тэмсэхыень Россин Федерациин культурын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан хандалга соогоо тэдэнине зүблөөндэ хабаадагшад уряалаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ амаршалгын бэшэгые зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаа.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Г. И. Воронов** үгэ хэлээ.

СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ БҮХЭРОССИН ЗҮБЛӨӨН

…ОССИН ФЕДЕРАЦИИН СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

…тэ нүхэдүүд!

…ажабайдалда шэн зоригто ажал хүдэлмэреэрээ, …эрэгүүдээрээ манай арад Агууехэ Октябриин 50 …тэмдэглэһэн байна. Табан жэлэй түсэбые болзор… дүүргэхын түлөө, Владимир Ильич Ленинэй 100 наһанай ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тү… үсхэл эдэбхитэйгээр совет хүнүүд тэмсэжэ байнад. …дтаяа хамта соёлой хүдэлмэрилэгшэд коммунис …тын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр …над. совет хүнине — революционерые, ажалшые, …ын хэрэгтэ хизааргүй үнэн сэхэ тэмсэлшые хүмүү… …нь партида туһална. Арадай гэгээрэл, эрдэм наука, …атура ба искусство, бүхы социалис соёл культура …он догор туйлай ехээр хүгжэжэ байна.

…э Союзай аха дүү бусад республиканuудтай хамта …дерацишье соёлой байгуулалтада улам ехэ амжал… туйлаба, Эсэгэ оронойнгоо ба дэлхэйн соёл куль… …илигта өөрынгөө хуби нэмэрие оруулба. Эрдэм …литература ба искусствын бүхы баялигууд арад …а хэхээр, аша туһа үзүүлхээр табигданхай. Россин … дотор 364 театр ба концертнэ эмхинүүд, номой …, 400 музей ба зурагуудай галерей, 95 мянган …вко. 200 миллиард хахадай номой фондтой 200 …блиотекэ тоологдоно. Республикымнай 62 миллион …телевизионно программануудые үдэр бүри хараха …олобо. Хүн зон бүхыдөө радио-дамжуулгануудые …75 мянган соёлой байшангууд болон клубууд үдэ…галнуудаа косоожо, хүн зоной үмэнэ үүдэнүүдээ …арад зоной оюун бэлиг һалбаран хүгжэбэ. Тэд …оюун бэлигтэй, шадамар бэрхэ хүнүүд тон олон лэ. …асагай ойн баярай жэлдэ республикын соёлой …л удха түгэлдэр, олон янзын байба. Манай Эхэ …а Коммунис партиин баатар түүхые, ороноймнай …й хани барисаае, совет хүнэй патриот ба интерна…тын гайхамшагта ажал хэрэгые, сэдьхэлэй шэмэ…удһан литература ба искусствын шэнэ һайн зохёол…уулагданхай. Театрнууд, хүгжэмэй эмхи зургаа…бууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, музей…л хүдэлмэреэ һайжаруулаа. Үнгэргэгдэһэн фести… выставкэнүүд, уран һайханай самодеятельностиин …үүд арадай уран бэлигэй һалбаран бадаржа байһые, …үүдэй уран һайханай соёл культурын дэбжэжэ бай…улба. Арадай ажабайдалай гүн гүнзэгы руу искус…рэн оробо.

…адай улам ургажа байгаа соёлой эрилтэнүүдые … тулада зохид таатай эрхэ байдал орон соомнай …анхай. Ажал хүдэлмэриин эли тодо программа — …XXIII съездын шиидхэбэринүүд манда бии. Соёлой …ануудай ажал хүдэлмэри нарижуулан һайжаруул… хэблэлэй хэрэг һайжаруулхыемнай, совет хүнүү…унис үзэлөөр хүмүүжүүлхын тулада хэблэл, радио, …ни ба киное бүри һайнаар ашагладаг болохыемнай …дхэбэринүүд манние уялгана. Агуухэ Октябриин … ойдо зорюулагдаһан документнүүд дотор — КПСС-…й Теэнсүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно …ба РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтарһан баярай …дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь нү… … Брежневэй хэһэн элидхэл дотор, арад зондо хандаһан Хандалга соогоо партимнай ехэнүүд, харюусалгата зорилгонуудые табиһан байна.

Өөһэдынгөө тон шухала асуудалнуудые, ажалаа һайжаруулха арга замуудые Кремль соо болоһон Бүхэроссин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэбэбди. Ехэ ажал хэхэ хэрэгтэй болобо. Тиимэһээ ойн баярай жэлдэ байгуулагдаһан арга боломжонуудаа, дүй дүршэлөө хэрэглэн, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө, соёлой байгуулалтые, ажалшадай коммунис хүмүүжүүлгые улам ехээр хүгжөөхын түлөө бүри зоримгойгоор тэмсэе гэһэн уряатайгаар соёл ба искусствын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди.

Литература ба киногой, театральна, хүгжэмэй ба уран зуралгын искусствын ажал ябуулагшадта ханданабди. Социалис реализмын удхаараа гүнзэгы, хэлбэри маягаараа тодо һонор зохёолнуудые совет хүнүүд хүлеэжэ байна. Ажабайдалые хёрхо хурсаар хаража ябагты, арад зонойнгоо булаг мэтэ бурьялма ажал ябуулгые хаража, ойлгожо абагты. Үдэр бүриин ажалда, баатар хэрэгүүдтэ зохёолой шэнэ хүсэ шадал, эшэ үндэһэ оложо абахат. Бэлигтэйгээр бэшэгдэһэн, зохёогдоһон номууд ба зурагууд, манай мүнөөнэй байдалда зорюулагдаһан кинофильмүүд ба зүжэгүүд, дуу ба симфонинууд ойрын жэлнүүдтэ олоороо байгуулагдаг лэ. Коммунис үзэл суртал, арюун тунгалаг ухаан бодолые, революционно ба ажалай нангин заншалнуудта үнэн сэхэ байлгые, интернационализмын, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлгын һанал бодолые, социализмын туйлалтануудые хамгаалхаар бэлэн байлгые хүн зоной сэдьхэл зүрхэн соо хүмүүжүүлэг лэ, буржуазна номнол ба заншалда ангиингаа талаар эбсэшэгүй байлгые хүмүүжүүлэг лэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ зуураа, совет хүнүүдэй гайхамшагта ажал хэрэгые, Ленинэй үзэл бодолой илан мандаһые магтаһан шэнэ зохёолнуудые байгуулгада хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ, хүсэл зоригоо зорюулая.

Радиогой, телевидениин, хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд таанарта ханданабди. Радио-телевизионно дамжуулгануудые нарижуулан һайжаруулагты, гаргаха номуудайнгаа, газетэ ба журналнуудайнгаа удхын — уран һайханай хэмжээе дээшэлүүлэгты, номой худалдаа наймаа һайжаруулагты.

Клубуудай, соёлой ба амаралтын паркнуудай, библиотекэнүүдэй, киногой хүдэлмэрилэгшэд! Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажалшадые сурталай талаар хүмүүжүүлхэ, амаруулха бодото центрнүүд болгохо гэһэн гол зорилгонуудай нэгые шиидхэлгэ таанарһаа горитойгоор дулдыдаха байна. Соёл-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие нарижуулан һайжаруулагты. Ахамад үетэнэй дүй дүршэлөөр, коммунизмын түрүү байгуулагшадай жэшээгээр залуушуулые хүмүүжүүлэгты. Хүдэлмэришэдэй, колхозникуудай, интеллигенциин культурнаар амархын тулада, тэдэнэй зохёохы шадабариин хүгжэхын тулада зохид таатай эрхэ байдалые зоримгойгоор һайжаруулагты. Мүнөө байгаа самодеятельнэ коллективүүдые, һайн дуранай бүлгэмүүдые, революционно ба ажалай алдар солын клубууд ба музейнүүдые, уран һайханай талаар хүмүүжүүлхэ университедүүд ба һургуулинуудые бэхижүүлэгты, шэнэнүүдые эмхидхэгты. Шэнэ совет ёһо заншалнуудые, һайндэрнүүдые ажабайдалда нэбтэрүүлэгты.

Ойн баярай жэлэй амжалтануудые бэхижүүлхыень, арадай уран зохёолой эрхим түрүү заншалнуудые хүгжөөхыень, мэргэжэл шадабария нарижуулан һайжаруулхыень, репертуараа һайжаруулхыень, самодеятельнэ искусствые улам ехээр хүгжөөхэ гэжэ оролдохыень уран һайханай самодеятельностьдэ хабаадагшадые бүгэдөөрнь, Бүхэроссин хоровой бүлгэмэй гэшүүдые зүблөөн уряална.

Совет хүнүүдые бүри һайнаар хангагты, уран һайханай, хроникально-документальна, научно-популярна эрхим һайн фильмүүдэй пропаганда эдэбхитэйгээр ябуулагты, хүдөөгэй киноустановконуудай хүдэлмэриин соёл культурые дээшэлүүлэгты гэжэ киногой хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эрдэм ухаанай тунгалаг булаг байһан номой пропаганда һайнаар табигты, номой аша туһые бүрин түгэсөөр хэрэглэгты. Библиотечнэ шэнэ пунктнуудые нээгты. Ном гээшэ айл бүхэнэй эрхим нүхэрынь, заабари зүбшөөл үгэгшэнь хойшодоошье бүри үргэнөөр болог лэ.

Музейнүүдэй ба зурагай галерейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Түүхын ба соёлой хүшөө памятнигуудые сахин хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй гэшүүд, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд, дуратайшуул! Эхэ оронойнгоо национальна нангин зүйлнүүдые, Россин Федерациин арадуудай алдар солын ба уран бэлигэй дурасхаалта зүйлнүүдые зоримгойгоор сутлуулжа, гамтайгаар хадагалжа байгты. Экскурсионно хэрэг дэлгэрүүлэгты, дайн байлдаанай болоһон газарнуудаар, шэнэ барилга хэгдэжэ байһан газарнуудаар аяншалга эмхидхэгты, революциин ба ажалай ахамад нүхэдүүдтэй уулзалга эмхидхэгты, социалис Эсэгэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ байха үзэлөөр совет хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ туһалагты.

Музейнүүд, уран зурагай галерейнүүд хүдөөгэй хүн зондо харуулхын тулада нүүдэл выставкэнүүдые өөһэдынгөө фонднуудһаа эмхидхэг лэ.

Соёлой материальна бааза бэхижүүлгэ ба үргэдхэлгэ шухала зорилгонуудай нэгэниинь юм. Табан жэлэй һүүл багта Россин Федераци дотор үшөө 10 мянган клуб, 4 мянган библиотекэ, үргэн экрантай, үргэн формадтай 500 кинотеатр баригдаха гэжэ хараалагдана. Профессиональна театрнууд, концертнэ залнууд, циркнүүд, музейнүүд, соёлой ба амаралтын паркнууд, номой магазинууд хойшодоошье олошорхо юм. Гараха номуудай тиражай тоо дүрбэнэй нэгэ хубяар олошорхо. Соёлой талаар табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, арад зоной ухаан сэдьхэлэй баялигые арьбадхахын тула хэжэ боломоор юумые дууһан хэел.

Хүдөө нютагай соёл болбосоролые дам саашадань хүгжөөхэ, колхоз ба совхозуудта клубуудые, соёлой байшангуудые, библиотекэнүүдые, һургуулинуудые, кинотеатрнуудые, эмнэлгын эмхи зургаануд ба ажаһуудалай предприятинуудые олоорнь байгуулха, спортивна баазанууд ба талмайнуудые бии болгохо, хүдөө зонние соёлой талаар хангалгые али болохоор һайжаруулха гээшэ манай тусгаар оролдолго хэшээл болохо ёһотой. Соёлой эмхи зургаануудай бүрин түгэс комплекс районно центр бүхэндэ ойрын жэлнүүдтэ байгуулха, соёлой 300 районно байшангуудые бариха, район бүхэндэ хүгжэмэй һургуули, номой магазин, арадай музей, соёлой ба амаралтын парк, арадай театр гү, али һайн дуранай бүлгэм, соёлой хэрэгсэл ойро зуура барихаар худалдаха прокатна бааза байгуулха, хүдөөгэй бүхы районуудые автоклубуудтай болгохо шухала.

Шадамар бэрхэ, һайн бэлэдхэлтэй эдэбхитэнэй, ажалдаа дуратай хүнүүдэй соёл гэгээрэлэй эмхи зургаан бүридэ ажаллажа байха гээшэнь тон шухала.

Хүдөө нютагта соёлой талаар туһаламжа үзүүлэгты, шефскэ хүдэлмэрие саг үргэлжэ, түсэбэй ёһоор ябуулагты гэһэн уряатайгаар городуудай, промышленна центрнүүдэй соёлой ба искусствын эмхи зургаануудта, ажал ябуулагшадта зүблөөн хандана.

Ажалай табан үдэрэй неделидэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай дамжан ороһонгой дашарамдуулан, манай урда шэнэ зорилгонууд табигдаха болобо.

Сүлөөтэй сагаа ажалшадай ашатай туһатайгаар үнгэргэхөөр, оюун бодолой талаар тэдэнэй ургалтада туһалхаар, тэдэнэй эрдэм мэдэрэлые нэмээхээр, бэеынь элүүрые һайжаруулхаар, совет хүн бүхэнэй бүхы талаараа дэмжэхэ хэрэгтэ туһалхаар — тиимээр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэрие театрнууд, концертнэ эмхинүүд, клубууд, библиотекэнүүд, музейнүүд, киноустановконууд, соёлой ба амаралтын паркнууд эмхидхэхэ ёһотой.

Алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ табин жэлэй ойе мүнөө жэл совет арад тэмдэглэхэеэ байна. Сэрэгшэдые ба бүхы ажалшадые, илангаяа залуушуулые сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлгэдэ али болохоор туһаламжа үзүүлхэ, сэрэгэй частьнууд ба подразделенинүүдтэ соёлой талаар туһаламжа үзүүлхэ хэрэгые хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ гээшые өөһэдынгөө шухала уялга гэжэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд тоолоно.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Социалис соёл болбосоролой дэбжэлтэ — бүгэдэ арадай хэрэг.

Хүдэлмэришэд ба колхозникууд, совет интеллигенци! Соёлой-ниитын хүдэлмэри һайжаруулгада али болохоор туһалагты, клубуудай, библиотекэнүүдэй, музейнүүд ба соёлой бусад эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулагты. Үүсхэл эдэбхи ехээр гаргагты, ниитэ-политическэ ба соёл болбосоролой бүхы хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгты.

Соведэй, профсоюзна, комсомолой эмхинүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ, ниитэ зондо, бүхыдэнь ингэжэ хандаха байнабди. Соёлой барилгын хэмжээ улам үргэдхэхэ, болзорынь түргэдхэхэ ябадал хамтынгаа эбтэй эмхитэй оролдолгоор хангая. Городуудые, хүдэлмэришэдэй посёлогуудые, хүдөө тосхонууд ба деревнинүүдые болбосон түхэлтэй болгохо, байгаалие хамгаалха хэрэгтэ, социалис ёһоор хамтадаа ажаһуулгын гурим жэшээтэ һайнаар сахилгада, общественгоо бүхы ажабайдалай соёл болбосорол хүгжөөлгэдэ ажалшадай, бүхы арад зоной эдэбхи хэшээлые үдэр бүри дээшэлүүлжэ байял!

Арадайнгаа урдахи уялгые Россин Федерациин соёлой ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ бүрин түгэсөөр үгэхэ гэжэ Коммунис партиие, Совет Правительствые зүблөөндэ хабаадагшад найдуулна.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссин зүблөөн дээрэ 1968 оной январиин 13-да абтаба.

…ҮХЭР В. И. КОЧЕМАСОВАЙ ХЭҺЭН ЭЛИДХЭЛҺЭЭ

… Октябриин социалис ре… 50 жэлэй ойн һайндэрэй …лоод байһан үедэ Россин …н соёл культурын хүдэл… өөрынгөө зүблөө хэжэ … В. И. Кочемасов онсолон

…жэлэй турша соо ороной … урагшаа дабшаһые Рос…ациин жэшээ дээрэ элид…үүлаа. Революциин урда …эли жэлэй турша соо гар… шэнээн промышленна …не мүнөө Совет Росси та… турша соо гаргана гэжэ … онсолон тэмдэглээ.

… хубисхал социализм бай…инскэ түсэбэй гол хуби…нэгэн байһан юм. Манай …удай асари ехэ байһые …ажа үгэнэб гэхэдэ, табин … тээ Россин мянган хүн …160-ниинь үзэг бэшэг мэ…байгаа. Хойто Кавказай, …Алас-Дурна зүгэй, холын …үүдай олон арад зон …түй байһан юм.

…миллион хүн зонние үзэг …жа шадаха болгохоһоо …ние социалис үзэл бо…охо, арадай ажахын шэ…лтэй кадрнуудые бэлэд…ла болоһон байгаа бшуу. …лада оромнай мүнгэ зөө… …үсэ шадалаашье гамнаа… асари ехэ хүдэлмэриин …йгаа. Дипломтой болоһон …үдэй тоогой талаар Со…юз США-е холо ахижа га…нгли, Франци, ФРГ ба Япо… …студентнүүдтэ орходоо нэ… …дахин олон студент имаг… …-эй дээдэ һургуулинуудта …хы бүмбэрсэг дэлхэй дээ… …дэг номой дүрбэнэй нэгэ… …етскэ Союзда барлан гар… …м. 70 миллион шахуу ун… …хэрэглэдэг миллион ха… … ном Совет Россин библи… …э байдаг юм. Россин Фе… … 364 тусхай театр, кон… …анизаци, номой хэблэлэй …400 шахуу музей ба зура… …ерей, 75 мянга гаран …мянга гаран киноуста… …ни юм. Киносеанснуудта …э 2600 миллион хүн …дааг

…ин ойн баярта бэлэдхэл… …нгэргэлгын үедэ социалис … амжалтануудай эли то… … болоһон байгаа гээд В. И. … хэлээ. Шэнэ зүжэгүүд, хүгжэмэй, уран зурагай, скульптурын зохёолнууд байгуулагдаа. Союзна республиканuудай Москвада болоһон культура ба искусствын үдэрнүүд, тэрэшэлэн Таджикистан, Латви ба Украинада болоһон Россин литературын декаданууд ехээр һонирхоглоһон байгаа.

Октябриин 50 жэлэй ой хүрэтэрхи үе саг соо культурын болон искусствын эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һуури горитойгоор үргэдхэгдэһэн байгаа. Жэлэй турша соо 80 мянган хүнэй һууритай 160 кинотеатр баригдаа. Һүүлшын хоёр жэлэй турша соо Россин Федераци дотор 9 мянга үлүүтэй культурын байшан, клуб, библиотекэнүүд баригдаа.

Культурна байгуулалтын талаар республика дотор хэгдэһэн ойн баярай жэлэй дүнгүүд тухай тогтоходоо, манай соёл сурталай, уран һайханай ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин хэмжээн нилээд ехээр дээшэлээ гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Соёл культурын эмхи зургаануудай хүмүүжүүлхы үүргэ бүри үрэ ехэтэй болоо, соёл культурын эмхи зургаануудай нэрэ хүндэ улам дээшэлээ. Клубууд, библиотекэнүүд, музейнүүд партийна организацинуудай ябуулдаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түшэг тулгууринууд болонхой. Бүгэдэ арадай һайндэртэ бэлэдхэлгын үедэ культурын эмхи зургаануудай олоһон баян дүй дүршэлые эзэн ёһоор согсолхо гээшэ манай зорилго болоно.

Шэнэ хүнние хүмүүжүүлхэ, тэрэнние коммунис үзэл сурталтай болгохо, тарэнэй али бүхы талаараа жэтдээр хүмүүжэхын түлөө тэмсэхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно гээд В. И. Кочемасов хэлээ. Культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ, хамаг хүн зоной соёл болбосоролые түргэнөөр дээшэлүүлхэ гэжэ манай түсэбүүдээр хараалагданхай гэжэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай үедэ хэгдэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл соо хэлэгдэһэн байна. Соёл культурын материальна үндэһэ һуурие горитойгоор үргэдхэхэ; клубуудай, культурын байшангуудай, библиотекэнүүдэй хүдэлмэриин удхые һайжаруулха, ном хэблэлгые һайнаар табиха, хэблэл, радио, телевидени болон киное ху… хэрэглэхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXIII съезд мэдэрһэн байгаа.

Манай оюун бэлигтэ интеллигенциин имагтал амжалтануудые туйлаһан үе һүүлшын жэлнүүд байгаа гэжэ тоолохын аргагүй гээд В. И. Кочемасов хэлээ. Олон хүнүүдэй һонирхон харадаг фильмүүд, мүн экранһаа түргэнөөр холододог картинанууд бии гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Залайнь хахадай хооһон шахуу байдаг театрнуудшье бии.

Оюун бэлигтэ интеллигенциин хүдэлмэриин зарим асуудалнууд тухай элидхэлшэ саашань тогтожо хэлээ.

Олониитэтэй эгээн лэ ехэ холбоотой эмхи зургаанууд гэхэдэ, клубууд болоно. Клубуудай олон тоото кружогууд, студинууд, али ямар хэрэгтэ һонирхогшодой нэгэдэлнүүдтэ 8 миллион шахуу хүн хабаададаг юм. Клубуудай хүдэлмэриин удха мүнөө үедэ ямар байха ёһотойб гэжэ хэблэлдэ зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо. Олон ондоо һанамжанууд хэлэгдэдэг байна. Клуб хадаа политическэ болон абари заншалай талаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ, техническэ пропаганда бэелүүлхэ, олон янзын амаралта эмхидхэхэ түбэй газар болохо ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Гэхэ зуура олон клуб һонирхолгүйгөөр, политическэ эдэбхи багатайгаар хүдэлмэрээ үнгэргэдэг байна.

Хүдөө нютагуудай совхоз, колхоз бүхэндэ гурба шахуу клуб дунда зэргээр хүртэдэг юм. Энэ хадаа яһала бараг мэдээн шэнгеэр һанагдаха байна гээд элидхэлшэ хэлээ. Зүгөөр клубуудай байшангуудые хаража үзэхэ болоо һаа, һанаа зоборитойшог байдаг. Хүдөөгэй нилээд олон клубта кружогуудай хэшээл үнгэргэхэ таһагууд үгы байдаг, заримдань харалгын залнуудшье үгы юм.

Клубуудые техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха асуудалнуудай шухала болоһон тухай В. И. Кочемасов хэлээ. Шэнэ клубуудта хэрэгтэй болохо техническэ хэрэгсэлнүүдые тэдэнэй барилгын үнэ сэндэ оруулалсаха шухала болоо гээшэ ха гээд В. И. Кочемасов хэлээ.

Хэблэлэй газарнуудай, библиотекэнүүдэй хүдэлмэри һайжаруулгада элидхэл соо нилээд ехээр хэлэгдэһэн байна.

Республикын кинотеатрнуудта үдэр бүхэндэ 7 миллион хүн орододог. Хүн зонние соёл сурталай талаар хүмүүжүүлхэ, техническэ эрдэм дэлгэрүүлхэ дүй дүршэл тараахa талаар уран һайханай, научна болон бусад фильмүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Патриотическа үзэлөөр арадые хүмүүжүүлхын ба гэгээрүүлхын тулада музейнүүд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Гэбэшье музейнүүд үшөө ехэ юумэнүүдые хэжэ шадаха байгаа. Олон тоото үнэтэ экспонадууд, уран һайханай зохёолнууд удаан саг соо музейнүүдтэ табигданагүй.

Хүдөө нютагуудта соёл культурые хүгжөөхэ гээшэ угаа шухала удха шанартай гээд элидхэлшэ саашань хэлээ. Мүнөө хүдөө нютагуудта 67 мянга гаран клуб, 43 мянган библиотекэ, 81 мянган киноустановко хүдэлдэг.

Һүүлэй үедэ хүдөө нютагуудай ажалшадые хүмүүжүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүд абтаа. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй һомолһон мүнгөөр районуудай 300 гаран культурын байшангай барилга эхилээ. Эдэ байшангууд 1968 ондо хүдэлдэг болохо. Удаадахи табан жэлэй эхилтэр районуудай олонхи центрнүүдтэ мүнөө үе сагай клубуудай байшангуудые бариха арга боломжо бии. Колхозуудта клубуудые бариха тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ угаа ехэ арга боломжо бии болонхой.

Соёл культурын эд бараа олоор худалдажа абадаг болоһон ушар ажалшадай байдалай ехээр һайжарһые үнэмшэмөөр гэршэлэн харуулжа үгэнэ. Гэхэ зуура, радиоприёмник, радиоло, баян, аккордион гэхэ мэтэ зүйлнүүдээр хүдөөгэй зоной хэрэглэмжэ үшөөл дутамагаар хангагдадаг байна.

Городууд болон хүдөө нютагуудай хүн зоной культурна ажаһуудалайнгаа талаар адли болохын тулада ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ арадай дүүргэхэ зорилгодо Россин Федерациин соёл культурын бүхы организацинууд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд эгээн эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Табан үдэртэй хүдэлмэриин неделидэ ороһон үедэ культурын эмхи зургаануудай хэхэ хүдэлмэридэ элидхэл соо горитой анхарал хандуулагдаа. Хоёр амаралтын үдэртэй болоһон сагһаа хойшо библиотекэ, музей, театр, клуб болон турбазануудта хүн зон бүри олоор орлог болоо.

Социалис культурын саашанхи ургалтые кадрнууд тодорхойлхо болоно. Клубай хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэлгэдэ эгээн лэ ехэ анхарал хандуулагдаха ёһотой.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе 1970 оной апрельдэ бүхы түрүү хүн түрэлтэн тэмдэглэхэеэ байна. Энэ гайхамшагта үдэрые тэмдэглэхын тулада Россин Федерациин соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд бүхы арадтаяа хамта бэлэдхэжэ байнхай. Энээнтэй дашарамдуулан олониитэдэ соёл сурталай, культурно-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын талаар бүри ехээр нүлөө үзүүлгэдэ, энэ хүдэлмэриин бүхы һалбаринуудые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ хамагай түрүүндэ анхарал хандуулха шухала. Соёл культурын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удхые һайжаруулха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ культурын болон искусствын эмхи зургаануудай дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө культурын хүдэлмэрилэгшэдэй эгээн шухала хойшолуулашагүй зорилго болоно гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив шэнэ жэлдэ эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байна. Тэдэнэр табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхэ социалис уялга абаад, январиин түрүүшын арбан хоногой даабари үлүүлэн дүүргэбэ. Ашаа ашаха, буулгаха даабари үлүүлэн дүүргээд, экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаһан байна.

Түмэр замшад вагонуудай эрьесэ нэгэ часаар түргэдхэжэ шадаа. Энэнь һайн үрэ дүн гээшэ. Станцинуудта вагонуудые миин байлгаха ушар бага болгоһоной, ашаа түргэнөөр буулгадаг, ашадаг болоһоной ашаар вагонуудай эрьесэ түргэдхэгдөө.

Вагонуудта ашаа тээхэ, буулгаха ажал хахад часаар хороогдобо. Энээнэй ашаар сүүдхэ бүхэндэ 50—60 вагон болзорһоо урид сүлөөлэгдэдэг байна. Улаан-Үдэ, Посельская, Мурино, Байкальск, Култук, Горхон станцинуудай коллективүүд олон вагон болзорһоонь урид сүлөөлнэ. Улаан-Үдэ станциинхид 10 хоног соо 100 шахуу вагон сүлөөлжэ, ашаа тээхын тула промышленна предприятинуудта үгэһэн байна.

С. СОЛОМЕННЫЙ.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Андрей Доржиев Сымжид Ангархаева хоёр Түнхэнэй аймагай Туранай совхоздо һаалишанаар хүдэлдэг юм. Нёдондо энэ хоёр хэзээ хэзээнэйхиһээ амжалтатайгаар ажаллажа, алдарта Октябриин 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаһан байна. Жэшээнь, Сымжид Ангархаева үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 2247 литр һү һаажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ, аймагайнгаа һаалишадай дунда түрүү һуури эзэлээ. Эдэ хоёр һаалишад мүнөө табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула хаба шадал соогоо оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): А. Доржиев, С. Ангархаева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

СҮҮДХЭДЭЭ 9 ЛИТР ҺҮН

МУХАР-ШЭБЭР. **(Телефоноор абтаба).** «Эрдэм» совхозой хоёрдохи отделениин Иван Пахомовой даадаг һаалиин гүүртын һаалишад Акулина Оленникова, Галина Юзик гэгшэд ойн баярай жэлдэ үнеэн бүриһөө 2468 литр һү һаажа, аймаг дотороо мэдээжэ болонхой. Харин мүнөө тус гүүртын һаалишад һаамхай үнеэдтээ силос, һайн үбһэ, талха тарянай зүйл гидролизно аргаар бүйлуулан эһээжэ эдюулдэг юм. Эдэнэрнай мүнөө сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 8—9 литр һү һаажа, зунайхиһаа дутуугүй һү һаахын түлөө оролдожо байнхай.

А. ХАЖЕЕВ,
совхозой ахалагша зоотехник.

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭЭ

Манай завод даабариһаа гадуур 7 мянга 800 тонно цемент абажа, табан жэлэй хоёрдохи жэлые үдэшэһэн байна. Хүдэлмэришэднай шэнэ жэлэй эхилһэнһээ хойшо ажалайнгаа эршэ һуладхангүй, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна.

Түрүүшын 10 хоногой даабари һайнаар дүүргэгдээ. Завод бүхы дээрээ түрүүшын декадын түсэб 108 процент хүргэбэ. Даабариһаа гадуур 1200 тонно цемент абтаа.

Цементнэ цехэй коллектив даабаряа 108 процент дүүргэнэ. Нүхэд Шишнин, Нелюбин гэгшэдэй даадаг халаанай хүдэлмэришэд һайнаар ажаллажа, түсэбһөө гадуур ехэ продукци гаргана. Гадна түүхэй эд бэлдэдэг, известняк галдадаг цехүүдэй хүдэлмэришэд шэнэ жэлһээ эхилэн даабаряа холо үлүүлнэ.

Цемент гаргагшад табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн Москва, Ленинградай түрүү предприятинуудай үүсхэлые халуунаар дэмжээ.

Ю. ВОРДАШКИН,
Тимлюгэй цементнэ заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

ЭРДЭМЭЙ ҮНДЭҺӨӨР, ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭ[Р]

ОРООҺО ТАРЯАН— ОЛЗЫН ЭХИН

Бэшүүрэй аймагай „Победа" колхозой түрүүлэгшэ В. СМОЛИНОЙ үгэһөө

Ойн баярай жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө олохон ажахынууд, мүн республикамнай СССР-эй, РСФСР-эй дурасхаалта тугуудаар шагнагдаһан байна. Энээндэ хүн бүхэн баяртай.

Колхозой экономикые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ороосо тарян гол һуури эзэлнэ. Хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса абажа шадаал һаа, олзо оршошье ехэ болохо, ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ арга олдохо байна.

Үнгэрһэн жэлдэ манай колхозой бүхы 3700 гектар дээрэһээ дунда зэргээр 15,5 центнер тарян абтаа. Мүн саахарай свёклын, хартаабхын үндэр ургаса гараа. Тингэжэ түрэндөө түсэбһөө гадуур нилээд ехэ таряа худалдаад, инитынгээ адууһа малда эдюулхэ тарян үлэһэн, колхозниктуудтаа хубаажа үгэһэн байнабди.

Агротехникын эрилтэнүүдые наринаар сахижа, колхозой 2-дохи бригадынхид тарилгынгаа бүхы 1800 гектарай тус бүриһөө 18 центнер таряа хуряажа шадаа.

Мүн баян ургаса абаһан свёклошод, хартаабхашад, овощ ургуулагшад олон. Урдань хартаабха бирагүй абтадаг һэн. Харин энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэй механизатор Степан Фалилеев табигдажа, жэл бүри баян ургаса абадаг болоо.

Һүүлэй жэлдэ тарилгын бүтээг ногоое самолёдоор хоро сасажа усадхадаг болообди. Үнгэрһэн жэлдэ 2 мянган гектарта энэ арга хэрэглэгдээ.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб ноябрь һара гаратар сүм дүүргэгдэһэн.

Эдэ бүтэдын ашаар колхозой олзо доход нилээд нэмээ. Хэрбээ түсэбэй ёһоор 885 түхэригэй олзо доход ороходо байбал, тэрэнээ 1180 түхэригтэ хүргөөбди. Сэбэр олзомнай 270 мянган түхэриг болоо гэхэ гү, али ажал хэжэ шадаха хүн бүхэндэ 385 түхэриг хүртэбэ.

Һүүлэй хоёр жэлдэ нилээд ехэ барилга хэгдээ. Колхозой центртэ больница, столово, 320 һурагшадай һураха һургуули, хамтын байра гэхэ мэтэ бүтээгдээ. Мүн үнеэдэй, гахайн, тугалай, хонидой байра баригдаа.

Колхозоймнай гэшүүд Москвагай, Ленинградай ажалшадай жэшээгээр 5 жэлэй түсэб болзорһоо урид бэелүүлхэ мүрысөөндэ оролсоходоо 1968 ондо бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлоо.

Мүнөө абаһан уялгаяа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Шэнэ жэлэй түрүүшын арбан хоногто 150 толгой шахамал үхэр гүрэндэ тушаагдаа. Тэдэмнай хамта 471 центнер татажа, үшөө 100 центнер гахайн мяха тушаажа, кварталайнгаа түсэб үлүүлээбди. Январь һарада түрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэхэ.

Колхозой хонишод түл абалгаяа түтэс бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Хонишод Сидоров, Смолин, Кауров гэгшэд нёдондо зуун хонин бүриһөө 98—104 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4,4—4,7 кг. нооһо хайшалһан байбал, 1968 ондо амжалтаяа бүри арьбадхахаар хараалаа.

Хонин ажалһаа олзо ехэ абтадаг болоо. Колхозой 6 мянган хониһоо 160 мянган түхэриг олзо ороо гэхэ гү, али бүхы олзымнай 15 процент болоно. Хонин бүриһөө 20 түхэригэй олзо абтаа. Саашадаа хонидойнгоо ашаг шэмэ бүри дээшэлүүлхэбди.

Шэнэ жэлдэ үнеэдэйнгээ һү шэмэ дээшэлүүлхэ зорилго табинабди. Хэрбээ 1967 ондо үнеэн бүриһөө 1900 кг. һүн һаагдаһан байбал, 1968 ондо тэрэнээ 2 мянга гаран килограммда хүргэхэ хүсэлтэйбди.

ҺАНААГАА АМАРХА ҮНДЭҺЭН ҮГЫ

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. СОКОВИКОВОЙ үгэһөө

Агуухэ Октябриин алдарта ойн жэлдэ манай колхозой ажалшад, малшад һайн амжалта туйлаа. Тэдэнэй шэн габьяата ажалай гэршэ—КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй Дурасхаалта туг хэтэ мүнхэдөө хадагалхаар ажахыда үгтэнхэй.

Колхоз 1967 ондо бүхы продукциинуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ажахыда бүхы тарялантай га бүриһөө 15,6 центнер ургаса хуряагдаа. Тиихэдэ нүхэр Цыбиктаровай хүтэлбэрилдэг түрүү бригада бүхы 856 га газарай гектар бүриһөө 17,6 центнер таряа хуряагаа. Үбһэ ногооной, кукурузыншье бараг һайн ургаса абтаһан. Тэрэнэйнь ашаар энэ жэлдэ үнеэн бүридэ 12 тонно силос бэлдээбди. Бүхы адууһа малнай бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр 93 процент хангагданхай. Ондоогоор хэлэбэл, байгша оной үбэлжэлгын үедэ мяха, һү элбэг ехээр абаха арга боломжо гүйсэд бии.

Манай түрүү һаалишад, малшад баһал эрхим үрэ дүн туйланхай. Һаалишад А. Аносова, Е. Жаркова, А. Радионова гэгшэд үнеэн бүриһөө 2100 гаран килограмм һү һаагаа. Хонишон В. Жаркой зуун эхэ хонин бүриһөө 95,7 хурьга түлжүүлээ. Мал адуулагшад Б. Ранжуров зун, намарай сагта үхэр бүхэнэй шэгнүүр 1000 граммаар нэмээһэн байна.

Гэхэтэй хамта, энэ туйлаһан амжалтаар һанаагаа амарха үндэһэн үгы. Нёдондо колхоздо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600 килограмм һүн һаагдаа. Энэмнай үшөөл бага. Малай харууһа, тэжээлые улам һайжаруулжа, үнеэн бүриһөө 1800 килограммһаа бага бэшэ һү абахын түлөө тэмсэхэбди.

Москвагай, Ленинградай түрүү предприятинуудай жэшээгээр манай колхоз табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидээд, 1968 ондо ороосо таряа, мяха, һү, нооһо, нёдондойхиһоо бүри ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха гэһэн уялгатай.

Тэрэнээ хүсэндэнь хүргэхын тула колхозойхид жэлэй түрүүшын үдэрһөө габшагай шангаар хүдэлнэ. Январь соо гүрэндэ 700 шахамал гахай худалдажа, нэгэдэхи кварталай түсэб хоёр һараар урид дүүргэхэмнай. Һүншье ехэ һаагдана.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭД[Э] ХҮРЭХӨӨР АЖАЛЛА[ЯА]

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажа[хын] директор А. ПЛОТНИКОВОЙ үгэһө[ө]

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум дээрэ хүдөө ажахын туршалгын станцинуудай ба тэдэнэй туршалга-үйлэдбэриин ажахынуудай хүдэлмэридэ ехэ анхарал табигдаһан байгаа. Эдэ ажахынууд һайн сортын үрэһэ хүрэнгэ абажа, һайн үүлтэрэй мал үдхэжэ, колхоз, совхозуудта худалдаха үүргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай ажахыда ургаса нилээд дээшэлээ, адууһа малай ашаг шэмэ ехэ болоо. Хэрбээ 3—4 жэлэй саада тээ гектар бүриһөө 8—9 центнер таряа, 40—45 центнер хартаабха хуряадаг байбал, мүнөө гектарай 14 центнерһээ доошо бэшэ тарян, 85 центнерһээ бага бэшэ хартаабха абтадаг болонхой. Ойн баярай жэлдэ гектар бүриһөө 15,7 центнер тарян, тэрэ тоодо гектарай 18 центнер шэниисэ абтаһан байха юм. Ажахымнай 1-дэхи отделениин механизаторнууд гектар бүриһөө 19,5 центнер таряа хуряаһан. Ажахын хартаабхашад, эвощ ургуулагшад хэзээ хэзээнэйхиһээ баян ургаса абажа шадаа.

Ямар аргаар ургаса дээшэлүүлэгдээб? Механизаторнууднай газараа һайнаар элдүүрилдэг болоо. Сортовой һайн үрэһэ хүрэнгэ хэрэглэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ адууһа малай ашаг шэмэ нилээд дээ[шэлээ ...] бүриһөө дунда зэргээр [...] грамм һүн һаагдаа, [... бү]риһөө 3,4 килограмм [...] шалагдаа, зуун эхэ мал[...] ган, 92 тугал түлжүү[...] хын эрхим хонишон Г[...] зуун хонин бүриһөө [...] түлжүүлжэ, хонин бүхэ[...] логрaмм нооһо хайшала[...]

Манай коллектив эр[...] таржа, «Онохойская-4» [...] ниисэ бүри һайн шана[...] хүдэлмэри хэжэ захала[...] лонхой.

Бидэнэр куузика ех[...] баян ургаса абадаг бол[...] гектарай 350 центнер [...] абтана. Ажахыдаа энэ [...] малай үрэһэ абадаг бол[...] тэрэ үрэһые манай [...] ажахынууд нёдондо аб[...] бэшэ областиинхидта [...] на.

1968 ондо республи[...] хынуудта һайн шанарта[...] ряанай, куузикын үрэ[...] набди. Мүн үбһэ ногоо[...] үрэһэ бэлдэдэг болохоб[...]

Энээниие бэелүүлхын [...] райнгаа хүрьһэ бүри на[...] жалжэ карта зохёогоод [...] гаа бригадануудта даал[...]

ОРОЛДОҺОНОЙ АША—ҮНДЭР УРГАСА

Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан Д. ЦЫДЕНЖАПОВАЙ үгэһөө

Өөрынгөө ажал тухай хэдэн үгэ хэлэхэмни. Би 1962 онһоо хойшо кукурузашанаар хүдэлнэб. Намда 110 гектар газар даалгагданхай.

Трактор, машинаяа заһабарилхаһаа эхилээд, кукуруза тариха, ургасаяа харууһалха, тэрэнээ хуряажа абаха хүрэтэр бүхы хүдэлмэри өөрөө хэдэгби. Агротехникын бүхы юрэнхы даабариие наринаар сахиһанай, һайса оролдолго гаргаһанай ашаар жэл бүри элбэг ургаса абанаб.

Жэшээлхэдэ, нёдондо бүхы газарайнгаа гектар бүриһөө 495 центнер кукурузын ногоон набша намаа хуряажа, уялгаяа үлүүлэн дүүргээ һэм.

Кукурузаяа намар эртэ хахалһан паар дээрэ таридагби. Нёдондо тэндээ 1400 тонно шабхэ зөөжэ таргаад, гектарай 4 центнер аммиагай уһа оруулааб. Га бүридэ 36 килограмм үрэһэн хэгдэжэ, бүхыдэнь үргэн зуруудтайгаар таригдаа. Ургасын гараагүйдэ, мүн гараһан хойнонь хоёр дахин борнойлжо, хоёр удаа культиваци хэгдээ юм. Тэрээнтэй нэгэ доро га бүридэ 1 центнер суперфосфат—нэмэлтэ тэжээл оруулаабди.

Кукурузын үндэр баян ургаса абахын тула бүхы хүдэлмэриие агротехникын зааһан болзор соо, һайн шанартайгаар хэхэ хэрэгтэй гэжэ тоолодогби. Жэшээнь, ургаса дээгүүр борнойлходоо тэрэниие хоёр-нэгэншье үдэр хожомдуулаа һаа, ехэхэн хохидол тохёолдуулагдаха.

Һүүлэй хоёр жэлдэ аммиагай уһаар газараа утэгжүүлһэмнай ургасань хараа байса дээшэлээ. Аммиагай уһа оруулһан газарта ургасань гектарай 20-һоо 80 центнер хүрэтэр ехэ абтана.

Мүнөө жэлдэ кукуруза тариха газараа намар хахалжа, хүрьһэндэнь аммиагай уһа оруулаабди. Энэ утэгжүүлгые бүри ехээр хэрэглэхэ байгаабди, теэд тэрэниие зөөхэ амһарта, тусхай машинагүйбди. Нёдондо ондоо тээһээ машина хүлһэлжэ, аммиагай уһа шэрүүлээбди. Хэрбээ тэрэниие зөөхэ машинатай, хэхэ амһартатай һаа, гансашье кукурузын газарта бэшэ, тарялан, сабшалан дээрэ ехээр оруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ һэмди. Тиимэһээ ядахын сагта манда 100 тонный аммиагай уһа хэхэ түхеэрэлгэ худалдыг гэжэ республикын хүдөө ажахын министерство, «Сельхозтехникын» нэгэдэлые гуйха байнабди.

Кукурузые элбэгээр ургуулбашье, тэрэниие хуряаха комбайнай үсөөн дээрэһээ, ехэ гээлтэдэ оруулна, шанарыень муудхаанабди. Манайда «СК-2,6» түхэлэй комбайн бии аад хуушаржа, эбдэржэ, урагшаа ябахаяа болинхой. Силосэй ургамал хуряаха үшөө 3—4 комбайн намда лаб хэрэгтэй.

Манай колхозой кукурузашад энэ жэлдэшье үндэр баян ургаса ургуулхын тула бүхы хүсэ шадалаа гарган хүдэлхэ байха.

ГАХАЙ ШАДАЖА ҮСХЭБЭРИЛХЭ

Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайн фермые даагша нүхэр ХЛЫЗОВЭЙ үгэһөө

Ойн баярай социалис мүрысөөндэ оролсожо, манай бишыхан коллектив абаһан уялгаяа сүм дүүргээ һэн. 1967 ондо бүхыдөө 3280 центнер гахайн мяхан абтажа, тэрэнэй 2890 центнерынь гүрэндэ тушаагдаа. Хамта дээрээ 4679 поршоонхо абтажа, дунда зэргээр түрэхэ эхэ гахай бүхэнэйнь 7,2 поршоонхо түлжүүлэгдэһэн. Сэхэ гаргашаарнь тоолоходо, центнер мяханай өөрынь үнэ сэн 81 түхэриг 30 мүнгэтэ болоо. Гахайн фермэһээ бүхыдөө 134 мянган түхэригэй сэбэр олзо совхоздо оронхой.

Ямар аргаар иимэ амжалта туйлагдааб гэхэдэ, нэн түрүүн фермынгээ хүдэлмэри цехэй гуримаар эмхидхээбди. Шахамал гахайн байрын хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагданхай.

Тиигэбэшье хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд бии. Гахайн байрануудые анхан түхеэрхэдээ ямаршье гурим түсэбгүйгөөр табиһан. Тэрээн дээрэһээ боложо, фермын байрануудта аяар 6 котельнэ түлихэ, 9—10 хүниие хүдэлгэхэ баатай болонобди. Энээндэ нилээд үлүү гаргаша хэгдэнэ гээшэ.

1968 ондо коллективэймнай урда нилээд ехэ зорилго табигдана. Бүхыдөө 3300 центнер мяха абажа, тэрэнэйнгээ 300 центнерыень гүрэндэ худалдаха байнабди. Хамтадаа 5 мянган поршоонхо түлжүүлэгдэхэ.

Теэд фермэдэмнай һайн байра дуталдана. Поршоонхонуудһаа һалгаагдаһан, хээлитэй эхэ гахайнуудта дулаан байра байхагүй, мүнөө хүрэтэр тэдэ газаатуур, зунай байрада байлгагдаһаар. Тэжээл буйлуулха цех хэрэгтэй.

Хэды бэрхэшээлтэй байбашье, фермын коллектив 1968 ондо абаһан уялгаяа бэелүүлжэ шадаха. Шэнэ жэлэй гараһаар гүрэндөө 588 центнер мяха тушаагаабди. Гүрэндэ худалдаһан гахайнуудай тус бүринь 104 килограмм татаһан байха юм.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ХҮСЭН

КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэд[эхи] секретарь Н. ШЕЛКОВНИКОВОЙ үгэһ[өө]

Ажалшад, малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө хүниие моральна, материальна талаһаань зүбөөр урмашуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай.

Манай аймагта түрүү ажахы, бригада, фермэдэ КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, мүн мэргэжэл мэргэжэлээрээ эрхимлэжэ гараһан хүнүүдтэ диплом фото-зурагтайгаар барюулха, аймагай хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэхэ, шан үгэхэ гэхэ мэтэ урмашуулгын хэмжээнүүдые үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Колхозуудта баһал социалис мүрысөөнэй, ажалай түлөөһэнэй шэнэ гурим бии болгогдоһон. Түсэб, даабариһаа гадуур продукци ехээр абаһанай, олон тугал, хурьга, поршоонхо түлжүүлһэнэй түлөө нэмэлтэ болон натуральна түлбэри үгэдэг болоо.

Эдэ бүгэдын ашаар ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлнэ, эдеэ хоолой зүйл элбэгээр абтана, түрүүшүүл олошорно. Жэшээлхэдэ, 1964 ондо аймаг дотор оройдоол дүрбэн һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һааһан байбал, нёдондо 72 хүн тиимэ үрэ дүн туйлаа. Тэдэнэй 42-нь үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һааһан байна. Эрхим һаалишан А. Спирина—2800 килограммда хүргөө. Зуун үнеэн бүриһөө 95—100 тугал абадаг фермэнүүд жэл бүри олошорно.

«Заветы Ильича» колхоз хоёр жэлэй саада тээ зуун үне[эн бүриһөө] оройдоол 60—70 тугал [...] Харин нёдондо колхоздо [...] бүриһөө 107 тугал т[...] Үнеэдые һубайруулан[...] олоор абаһан, һү ехэ[...] ашаар энэ колхоз һүүл[...] соо 5 мянган центнер [...] абаа, хамта 63 мянган [...] сэбэр олзо оруулаа.

«Прибайкалец» кол[хоз ...] үүлтэр һайжаруулха, [...] үнеэдые машинаар һаа[...] хүдэлмэриие оньһожоруу[...] торитой юумэн хэгдэжэ [...] үнеэдые, шэнэ түрэһэн [...] зүбөөр харууһалжа, [...] һайнаар һааһан, һү ехэ[...] ной түлөө тусгаар нэм[...] үгтэдэг болонхой.

Хэнэйшье мэдэһээр м[...] та тарялан, сабшалан, [...] бага гээшэ. Тиимэһээ ой [...] бургааһа сэбэрлэхэ, на[...] хүдэлмэри ехээр хэхэ [...] һүүлэй хоёр жэл соо 11[...] газар ашаглагдаа. Тэрэн[...] хын тула хэгдэһэн гаргаш[а ...] лагдана. Жэшээнь, Б[...] тэ 19 гектар шэнэ газ[ар] элдүүрилжэ, ороосото [...] ряад, га бүриһөө 22 цен[тнер ...] абтаа. Тиихэдээ энэмнай [...] дүүрэн харюулаа ха ю[м ...] ондо үшөө 1200 га шэна[...] лан элдүүрилхэ зорилго[...]

Һаалишад, малшад, [...] нуудай дунда мүрысөө[...]

ЗАНШАЛТА МҮРЫСӨӨН ҮРГЭЛЖЭЛНЭ

Шэтын областиин хүдөө ажахын областной управлениин начальнигай орлогшо нүхэр ГЛУШЕНКОВОЙ үгэһөө

Хүршэ Шэтын областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, түрүүшүүлэй үмэнэһөө Та бүгэдэдэ халуун баяр хүргэжэ, 1968 ондо шэнэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэб. Аша үрэ ехэтэй мүрысөөн манай хүршэ хоёр областьнуудай хоорондо заншаба.

1967 оной дүнгүүдтэ тогтохо хүсэлэнтэйб. Орденто манай областиин ажалшад партиин ЦК-гай мартын Пленумэй, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, жэлэйнгээ түсэб, социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Хабарай тарилтын түсэб 102 процент дүүргэгдэһэн, түсэбһөө гадуур нилээд ехэ шэниисэ, гэршүүхэ таригдаһан байха юм. Бүхыдөө 150 мянган гектар зелёнко таригдажа, урда жэлэйхиһээ 17 мянган гектараар дээшэлүүлэгдэһэн. Ороосото ургамалнуудһаа гурбанай нэгэ хубиень хэрээһэлүүлэн, нарин зуруудтайгаар тариһан байнабди. Ороосоной үрэһэнэй дүрбэнэй нэгэ хубинь шэлэгдэһэн томо үрэһэн байгаа. 250 мянган гектарай ургаса борнойлогдоһон.

Теэд май—июнь һаранудта хура бороон оронгүй байжа, ургасада ехэ хоро хүргөө. Тиигэбэшье 980 мянган гектарай тус бүриһөө 7,3 центнер тарян абтаһан байна. Кукурузын га бүриһөө 143 центнер ногоон набша хуряагдаа. Танай республикатай хүршэ Красно-Чикойско район гектар бүриһөө 13,8 центнер таряа хуряаһан. Баян ургаса абаһан звенонуудшье олон.

Үнгэрһэн жэлдэ областьмнай гүрэндэ ороосо таряа тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, хүсэд хүрэхөөр үрэһэ хүрэнгэ хаажа абанхай. 453 мянган гектар паар бэлдэгдээ.

Областиин колхоз, совхозуудта трактор, машинануудаа хабарай тарилгада бэлдэхэ талаар конкурс соносхогдоһон байна. Техникээ һайн шанартайгаар заһабарилха, тэрэнээ эрхимээр хадагалха, түлишэ, тоһо зүбөөр хадагалха гэжэ ажахы бүхэндэ оролдожо захалаа. Мүн баян ургасын түлөө механизаторнуудай мүрысөөн эхилэнхэй.

Мал ажалай талааршье нилээд амжалтанууд туйлагдана. Областиин хэдэн зуун түрүүшүүл ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Областиимнай эрхим хонишон зуун хонин бүриһөө 127 хурьга абаа, эрхим һаалишамнай үнеэн бүриһөө 4100 килограмм һү һаагаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ һаалиин фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха талаар зарим тэды амжалта туйлагдаа. 1966—1967 онуудта 50 фермэдэ тэжээл тарааха түхеэрэлгэ тодхогдоо, тэжээл буйлуулха 401 цех бүтээгдээ. Һаалиин 8 фермэдэ ажалынь үргэлжэдөө оньһожоруулагдаа. Ороосоной 70 тоог хүсэд оньһожоруулагдаһан байна. 1968 ондо үшөө 80 тоог дээрэхи хүдэлмэри машинын хүсөөр хэгдэдэг болохо.

Саашадаа областиин тарялангай газараа зүбөөр ашагладаг, севооборот хаа хаанагүй баримталдаг, нэг, шэбхэ, минеральна утэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг, бүхы тарилгаяа сортовой үрэһөөр хэдэг болохын түлөө улам оролдосотойгоор тэмсэхэ.

1967 ондо зуун эхэ малһаа 63 тугал, 77 хурьга, эхэ гахай бүриһөө 12 поршоонхо томо болгоһон байбал, шэнэ жэлдэ бүри олон түл абахын түлөө тэмсэхэбди.

Эхэ оронойнгоо, арад түмэнэйнгөө аша туһада 1968 ондо бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө заншалта мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэмнай гээшэ.

ШАХАМАЛНУУДАЙ ГҮҮРТЭ ЗААБОЛ ХЭРЭГТЭЙ

Яруунын аймагай Иисэнгын совхозой шахамалнуудай гүүртын бригадир Д. БАНДЕЕВЭЙ үгэһөө

Манай совхоздо буруу, хашарагуудые шахан таргалуулха томо гүүртэ эмхидхэгдэһээр гурбан жэл болоо. Энээнэй айхабтар ашатай байһыень ойлгообди.

Урдань буруу, хашарагууд 100—150 толгойгоор гүүртэ болгогдожо, һуурин газарһаа 20—30 модоной газарта байлгагдагша һэн. Гүүртэ бүхэндэ 2—3 хүн ажалладаг байгаа. Тэрэ мал үбэлдөө туража ондо ороод, зундаа бага зэргэ һайжараад, гурбан жэл харууһалжа, гүрэндэ тушаахада 150—200 килограмм дунда зэргээр татагша бэлэй. Тиихэдээ тарган һайн мал үсөөн тушаагдагша һэн. Хэрбээ бүхы гаргашыень тоолоо һаа, тэдэнэр толгойгоо эдиһэн байха.

Харин шахамалнуудай томо гүүртын эмхидхэгдэһэнэй һүүлээр тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Нэгэ гүүртэдэ 800 буруу, хашарагууд харууһалагдана. Тэдэ мал үбэлдөө дулаан байрада үдэр һүнигүй байлгагдана. Эдэ малые 12 хүн харууһалдаг.

Дулаан байрада байлгагдажа тэжээгдэһэн, шахагдаһан малда тэжээл бага хэрэглэгдэнэ, ехэ продукци абтана бшуу. Ажалаа эрдэмэй үндэһөөр эмхидхэхэ арга олгоно.

1966 ондо малайнгаа шэгнүүр 907 центнерээр нэмээхэ түсэбтэй байгаа һаа, тэрэнээ 1051 центнертэ хүргөө һэмди. Түсэбһөө гадуур 244 центнер мяха абажа, совхоздоо 52 мянган түхэригэй олзо нэмэжэ оруулһан байхабди.

Ойн баярайшье жэлдэ малай шэгнүүр нэмээхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Бага гаргашатайгаар ехэ продукци абаһанай ашаар мяханай өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулжа шадагдаа. Хэрбээ түсэбэй ёһоор үхэрэй центнер мяханай өөрынь үнэ сэн 71 түхэриг байха һаа, тэрэнээ 58 түхэриг болгоо һэмди.

Ямар аргаар мяханай өөрынь үнэ сэн хямдаруулагданаб? Фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулһанай ашаар мал харууһалгада үсөөн хүн табигдана. Тингэжэ салин хүлһэн арьбалагдана. Хэрбээ центнер мяха абалгада 23 түхэриг 90 мүнгэ салин түлэгдэхэ байбал, тэрэнээ 19 түхэриг 90 мүнгэндэ оруулаабди. Түсэбөөр хараалагдаһанай зэргэ тэжээл гаргашалагдаа.

Үбэлдөө шахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр сүүлхэдэ дунда зэргээр 800 грамм, түлжүүлэхэдэ табигдаһан залуу мал—300 грамм нэмэдэг байха юм. Шахамалнуудаа үбэлдөө түрэндэ тушаанабди. Мүнөө 106 буруу, хашарагуудые дунда зэргээр 270 килограммтайгаар гүрэндэ худалдаһан байнабди. Хэрбээ мяхалиг һайн үүлтэрэй байгаа һаа, адагынь гурбан центнертэ хүргэгдэхэ һэн.

Мүнөө үедэ мяхалит үүлтэрэй мал үдхэхэ талаар совхоздомнай ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Хальмат үүлтэрэй мал асарагдаһаар гурбан жэл боложо байна. Энэ үедэ тэдэнһээ абтаһан 10 буруу Шэтын областиин ажахынуудта худалдажа, 8530 түхэриг олзо оруулагдаа гэхэ гү, али бурууны бүхэнэйнь 853 түхэригэй болоо бшуу. Малай үүлтэр һайжаруулхада иимэ ашатай байна ха юм.

Манай бригадада олон жэлдэ хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон малшадай тоодо нүхэд Гомбоева, Жамбалов, Тумаков гэгшэд ороно. Эдэнэр үнэн сэдьхэлһээ оролдожо ажалладаг.

Һайнаар ондо оруулагдаһан буруунууд ногоон дээрэ гарахадаа түргэнөөр таргалдаг. 1966 ондо зунай бэлшээриин үедэ үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүр сүүдхэдэ—1209 граммаар нэмээжэ шадаа һэмди. Нёдондо ган гасуур байгаашье һаань, тэрэнээ 1040 граммда хүргөөбди.

1968 ондо урда жэлнүүдэйнгээ амжалтануудые батадхажа, малаа бүри һайнаар таргалуулхабди.

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөнэй үедэ нютаг нютагуудһаа сугларһан малшад уулзажа танилсаба. Забһарлалгын боложо байхада, Захааминай «Победа» колхозой һаалишан Х. Д. Абидуева, Хэжэнгын совхозой һаалишан Ю. Н. Дамбаева гэгшэд дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Орденто һаалишад—Х. Д. Абидуева (зүүн гарһаа), Ю. Н. Дамбаева.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАРАА ЗҮБ[ӨӨР] АШАГЛАДАГ БОЛОЁЛ

Республикын уһанай ажахын ба мелиора[циин] министр В. БОЛЬШАКОВОЙ үгэһөө

Уһалагдамаар сабшалан, тарялангаар республикамнай баян гээшэ. Жэшээнь, бүхы сабшалангаймнай гурбанай нэгэ хубинь уһалагдана. Ивалгын туршалта-үйлэдбэриин ажахын тарялантай 13 процентнь уһалагдадаг хадаа эндэһээ бүхы продукциин 28 процентнь абтана. Загарайн аймагай «Гигант» колхозой уһалагдадаг газарынь бүхы тарялангайнь 28 процентые эзэлнэ. Теэд тэндэһээ бүхы продукциинь 38 процент абтана бшуу.

Тиигэбэшье уһалагдадаг тарялан зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэжэ шадагданагүй. Бүхы уһалагдадаг 38 мянган гектар тарялантай 15 мянган гектар дээрэнь ургаса бага үгэдэг ургамалнууд таригдана. Уһалагдадаг тарялан тусхай эзэгүй байжа муудана, жалга жаамз тэндэ бии болошоно. Саашадаа уһалагдадаг тарялантаа утэгжүүлээгүй һаа, ургасыень ехээр дээшэлүүлхын аргагүй.

Сэлэнгын аймагай Тамчын талада, Яруунын, Загарайн аймагуудта уһалагдадаг сабшалан ашаг үрэ багатай байһаар. Нилээд ехэ газарынь эндэ эзэгүй. Баргажанай, Улаан-Үдын аймагуудта хэндэшье даалгагдаагүй уһанай газар ехэ бии.

Минеральна утэгжүүлгэ уһалагдадаг газарта хэрэглэхэдэ аша үрэ ехэтэй гэжэ мэдээжэ байбашье, тэрэ баримталагданагүй. 1967 ондо абтаһан 28 мянган тонно минеральна утэгжүүлгын миин 6 мянган тонноно уһанай газарта хэрэглэгдээ. Баргажанай аймагта 1000 тонно иимэ утэгжүүлгэ абтаад, тэрэнэй оройдоо 300 тоннонь уһалагдадаг газарта оруулагдаа.

Тарялангаа зүбөөр уһалха хэрэг гуримаа олоогүй байһаар. Тарялангые хахалагдаһан хойнонь уһалха хэрэгтэй гэжэ агротехникын дурадхадагшье һаа, колхоз, совхозууд энэ хүдэлмэриие газар[...] урда тээхэнэ хэнэ. Уһа[...] лээр газараа хатааж[а] ха[...] хэдэнь шииг нойтонь ни[...] дана ха юм. Мүн уһалагд[...] лангые комиссаар шал[...] эрилтэ дүүргэгдэнэгүй.

Уһа элбэгтэй газарта [...] шалангые хабар дан [...] хада муу гэжэ мэдээж[...] сагыень хүлеэнгүйгөөр, [...] лаасуулангүй уһалжар[...] ушарта ургаса дээшэлд[...] уруугаа ородог байха [...] хабартаа шэргэшэдэг бу[...] бал, эрэ уһалаагүйдэ [...]

Үнгэрһэн жэлдэ нил[...] лиоративна хүдэлмэри [...] мянган гектар намаг га[...] даа, 7 мянган гектарай[...] гааһан сэбэрлэгдээ. 196[8 ...] хүдэлмэри бүри үргэнөө[р ...] ха. Шэнэ жэлдэ 3 мян[ган ...] намаг хатааглаха, 15 м[...] тарай шугы бүртааһан [...] түсэбтэй. Торф ургадаг[...] тэйбди. Тэрэниие ашагл[...] дүршэлнай үшөөл бага [...] сэбэрлэгдэһэн газарта ям[...] тарихада зохид бэ гэжэ [...] дээгүй байһаар. Энээндэ [...] учно-шэнжэлэлгын эм[...] нууд, эрдэмтэд харюу үг[...]

Тэрэшэлэн ой модо, шу[...] һа сэбэрлэжэ, шэнэ газ[...] хала ашатай туһатай [...] элитэ. Тиигэбэшье олон [...] үдхэн модотой. бургааһа[...] сэбэрлэгдэнэ. Сэбэрлэхэ [...] урда тээ хэрэглэмээр. мо[...] һыень отолжо абаагүй [...] лээд ехэ модон хосорно, [...] хүдэлмэриин шанаршье м[...] шэ. Саашадаа сэбэрлэгд[...] ой модо отолжо абаха хэ[...] һанагдана. Энэнь трактор[...] сэбэрлэхэдэшье хүнгэн б[...] хэ һэн.

...АБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

...ТАБИН ...ЖЭЛЭЙ ...НДЭРҺӨӨ...

...ын хүдэлмэришэн, эрхимэй ... токарь Василий Филиппо... Ефимкин табин наһаяа гүйсэ... Тиимэһээ энэ нүхэрэй ажал ... тухай тобшо тэдыгээр хөө... хүсэлэнтэйб.

...ни жэлнүүд уһандал адли ...өөр урдан үнгэржэл байба. ... толгойтой үнөөхи Василий ...хэн өөдөө үндыжэ, шуран ...хүн болобо. Тэрэ балшар ...наһанһаа элдэбын оньһон ...нүүдтэ дурлажа, түмэр ...аар эршэмтэй шангаар ...н гүйһэн паровозые һонир...хараха мүртөө, бүхэли үдэрөө ... дээрэ үнгэргэдэг һэн.

...вөө юунэй хүсөөр ябанаб? ... тиимэ оньһото хүсэн энэ ... составые хүдэлгэн ябуул... Олон түмэн энэ бодолнууд ...ан хүбүүнэй зүрхэ сэдь...гтөөжэ, эдэ бүгэдэ асуудал... харюу олохо хүсэлэнтэй ... Тиигэжэ оройдоо арбан ... наһатайдаа ФЗУ-да сле...ровознигой мэргэжэл шу... хүсэлтэй һуража эхилбэ. ... хүнэй бүлэдэ түрэһэн ... һургуулидаа оролдосотой ...р һурадаг бэлэй.

...түшын түсэбтэ табан жэл... ...ул хотын ремесленнэ учи... дүүргэһэн бүлэг залуу... Буряад орондо хүдэлхэеэ ... Тэдэнэй дунда слесарь ...лтэй Василий Ефимкин ... һэн. Энэ үедэ Буряадай ... — локомотив-вагон заһа...ын заводой корпусууд ба...а хүсэд дүүргэгдээгүй ... бэлэй. Тиимэһээ заводой ...ришэдтэй хамта һая ерэ... мэргэжэлтэй залуу хүбүүд. ..., али бүхы хура бороон ..., саһа бордоһон соо зо...гоор ажаллан, шилээдгүй ... бүтээдэг байба.

... эршэтэ ажалай үрэ дүн. ...ын паровоз заһагдан га... Гоёхон шэрээр шэрдэгдэ...түүшын паровозой заводой ...ээ гараха болоһонтой да...дуулан баярай ехэ митинг ... һэн. Заводой хэдэн мянган ...ришэд баяр баясхалан...р тэрэ түрүүшынгээ паро...лын аян замда үдэшөө ... Холын замда үдэшэгдэһэн ...ровоздо залуу слесарь Ва... Ефимкин хубитаяа оруу...һан байна.

...ийй заводто хүдэлжэ эхил...э хойшо олон юумээр һо...жо, олон юумэндэ анхара...дуулан ябаа. Заводой це...соо табигдаһан шэнэ стано...й хажуутаар гарахадаа, тэ...л һаа зогсожо, үни удаан ...н харадаг һэн. Теэд заа...гаа абари зан орхёотүй Ва... шэнэ станок дээрэ хүдэлжэ ...һэн бодолдо ээлэтдэшэбэ.

...р Ефимкин станок хүдэл... һураха гэжэ ажалайнгаа ...р хоёрдохи халаанда үлэ... Он жэлнүүд ошожол ... Василиишье мэргэжэл ...ри дээшэлэн, дүй дүршэл ... бэрхэ хүдэлмэришэдэй ... болобо. Хайшан гэжэ Васи...ршэһэн, ажалай оньһо шу... гээшэб? Тэрэ өөрынгөө ажалда тон дуратай, бүхы хүсэ шадалаа гарган ажалладаг. Энээнэй ашаар 1950 оной туршада хоёр жэл хахадай даабари дүүргэһэн байна. 1951 онһоо заводой хүдэлмэришэд нүхэр Ефимкинэй ажалай дүй дүршэл тухай хэлсэдэг, тэрэниие халан абалсадаг болоо. Энэ токарь паровозуудай нэгэ деталиие ехэ һайн шанартайгаар бүтээдэг байба. Тэрэ үедэ Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй техническэ мэдээсэлэй бюрогой хүдэлмэрилэгшэд токарь Василий Филипповичэй дүй дүршэл согсолһон тусхай хуудаһа гаргаа.

Василий Филиппович харин нягта журамтай, бусадта жэшээ харуулдаг. Энэ нүхэрнай үглөө эртүүр, бусадһаа урид ажалдаа ерэжэ, станогоо шалган, юушьеб даа нэгэл юумэнтэй носолдоһон лэ байха. Станогоо халаанайнгаа урда һайса сэбэрлэн заһажа бэлдээд, хүсэн соонь хүдэлгэжэ шадана ха юм. Энэ нүхэр өөр тухайгаа ехээр хөөрэхэ дурагүй юм. Намтай хөөрэлдэхэдөө, тобшо тэдыгээр иигэжэ хэлээ һэн:

— Зургаадахи разрядай токарь болоод байхадам Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ һэн. Намайе заводтоо хүдэлхыем үлөөгөө бэлэй. Тиигэжэ Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо аюулта байдалда ороод байхада, бидэнэр 12 час соо хүдэлдэг һэмди. Заримдаа гэртээ ошонгүй цехэйнгээ улаан булан соо амараад, ажалдаа гарадаг байгаабди.

Үнэн дээрээ заводой хүдэлмэришэд дайнай үедэ үргэһэ нойр тухай мартан, хамаг хүсэеэ гаргажа, эрхим һайнаар ажаллажа, дайгаа даралсаһыень һайн мэдэнэбди. Дүрбэн жэлэй хугасаан соо ото 12 часай туршада ажалладаг байгаа.

Дайнай һүүлшын жэлнүүд... 1953 он тэрэнэй ажабайдалда нилээдгүй ехэ баяр баясхалан асараа һэн. Юуб гэхэдэ, олон жэлнүүдэй хугасаан соо эрхим һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Василий Филиппович Ефимкин «Хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа бэлэй.

Түрүү токарь олон удаа социалис мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан.

Мүнөө Василий Филиппович электромашинна цехтэ ажаллана.

— Энэ манай эрхим токарьнуудай нэгэн,—гэжэ цехэй мастер Геннадий Иванович Пискунов хөөрэнэ. Заводой залуу хүдэлмэришэдтэ ёһотой һургаал заабари үгэхэ хүмнай энэ гээшэ. Алдарта 1967 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо. Василий Филиппович абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ. Һара бүхэнэй даабариие 140—150 процент дүүргэжэ шададаг.

Энэ нүхэр ажалайнгаа сагые минутээр һалтаадаггүй. Халаан соогоо станогой хажууһаа холодонгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллан, оньһото техникэеэ хүсэн соонь хэрэглэжэ шададаг. Энээнэй ашаар халаанай түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим һайн шанартай продукци гүрэндөө тушаана.

Василий Филиппович Ефимкин мүнөө табин наһаяа гүйсэбэ, тэрэнэйнгээ тушан табан жэлые түрэл болоһон ЛВРЗ-дэ зорюулан ажаллаа. Тэрэнэй ажалай үргэн зам үргэлжэлһөөр... Саашадаа нүхэр Ефимкин хэһэн ажалдаа шалгаржа, нүхэдөө нэгэтэ бэшэ баярлуулха байһаниинь дамжаггүй.

А. ХАРАЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯА, ДУРАДХАЛНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэриин тоосоое, нютагай Соведүүдэй хэр зэргээр һунгагшадай захяа дүүргэжэ байһаниие һаяхан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум зүбшэн хэлсээ.

Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар түс аймагта зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Шэнэ зарлалай Соведүүдэй түрүүшын сессинүүд дээрэ баталагдажа абтаһан 267 дурадхалай 106-нь дүүргэгдээ, 40-нь бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Һунгагшадай захяае дүүргэлтэ болгон, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн бэлэдхэлтэй дашарамдуулан ехэ барилга, заһабарилга хэгдээ. Һургуулиин, соёл гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай олон гэр байшангууд шэнээр баригдаа. Аймагай соёлой байшан ашаглалгада үгтөө. Выдрино гэжэ хүдэлмэришэдэй тосхондо больницын байшан баригдажа дүүрүүтэй байна. Бактериологическа лабораториин, аймагай хэлхеэ холбооной узелай гэрнүүд, шэнэ магазинууд болон бусад барилганууд бүтээгдэжэ байнхай.

Һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, харгы заһаха хэрэгтэ аймаг доторхи нютагай Соведүүд олониитые хабаадуулаа, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай үедэ унаһан сэрэгшэдтэе дурасхаалай хүшөөнүүдые бодхоохын тула оролдолго гаргаа.

Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудые бэелүүлхээр Бабушкин городой, Выдрино, Каменска поселково, Кабанскын сельскэ Соведүүд муу бэшээр хүдэлнэ.

Гэхэтэй хамта Кабанскын аймагай нютагай Соведүүд һунгагшадайнгаа захяа, дурадхалнуудые дутамагаар дүүргэнэ.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно болон нютагай Соведүүдэй һүүлэй һунгалтын бэлэдхэлэй үедэ һунгагшадай оруулһан дурадхал, һанамжануудые бүридхэн сотсолхо талаар сельскэ, посёлково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, илангаяа аймгүйсэдком, олон дутагдалтай. Промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөхэ асуудалнуудаар ороһон һанамжанууд аймагай Соведэй хараалһан хэмжээнүүд соо бэелэлээ олоогүй үлэшэһэн байна.

Һунгагшадай захяа бэелүүлхэ хэмжээ ябуулга хараалхадаа, олонхи гүйсэдхэхэ комитедүүдэй ханалга багатайгаар хандаһан дээрэһээнь, зарим хэмжээнүүдэй дүүргэлтын түлөө харюусаха хүнүүд, саг болзорынь, һомологдохо ёһотой мүнгэ зөөри тодорхойлогдоогүй байба. Тиимэ ушарһаа Соведүүдэй бүридхэлдөө абаһан 33 захяа, дурадхал бэелүүлэгдээдүй.

Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай ямар зэргээр дүүргэлтэ болгогдожо байһые хинаха хүдэлмэри олонхи газарта һулаар ябуулагдана. Һунгагшадай захяанууд тушаа нэгэшье асуудал Соведүүдэй сессинүүд дээрэ зүбшэгдөөгүй. Гүйсэдхэхэ комитедүүд хүдэлмэриингөө түсэб соошье һунгагшадай дурадхалнууд тухай бэшэдэггүй, заседанинууд дээрээ тусгаар зүбшэдэггүй, хөөрэлдэдэггүй байна. Һунгагшадай захяа, һанамжануудые дүүргэлтэ болгохо хэрэгтэ аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд, Соведүүдэй комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд багаар хабаадана, депутадууд һунгуулиингаа округуудта эдэбхи багатайгаар хүдэлнэ.

Ямар захяа, дурадхалнуудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай һунгагшадта хаа-яал мэдээсэнэ. Соведүүдэй ээлжээтэ сессинүүд, ажалшадай суглаанууд дээрэ һунгагшадай дурадхал, һанамжануудай дүүргэлтэ тушаа мэдээсэгдэлэггүй зарим һанамжа ба дурадхалнуудай бэелүүлэгдээгүй шалтагаан тайлбарилагданагүй. Депутадуудай тоосохо үедэнь һунгагшадай оруулһан шэнэ захяа, дурадхалнууд бүридхэлдэ абтанагүй, дүүргэлтэнь дутамагаар эмхидхэгдэнэ.

Һунгагшадай захяа бэелүүлхэ талаар зарим Соведүүдэй түйлаһан һайн жэшээ согсологдон дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Һунгагшадай дурадхал, һанамжануудые дүүргэлтэ болгохо эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулна гэжэ Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ һануулан заагаад, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ уялгаба:

Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай дүүргэлтые саг үргэлжэ хинан шалгаха, һунгагшадай захяа бэелүүлхэ харюусалгатай сельскэ, поселково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, аймагай гүйсэдкомой таһагуудые даагшанарай, промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, барилгын болон бусад эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое байд гээд лэ шагнажа байха.

Ажалшадай дурадхал, һанамжануудые саг соонь бэелүүлхэ зорилгоор нютагай нөөсэ, арга боломжо, олониитын эдэбхи хүсэ шадамараар хэрэглэхэ. Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай, аймагай гүйсэдкомой таһагуудай үүргэ болон харюусалга дээшэлүүлхэ, депутадуудай бүлэгүүдые, ниитын эмхи зургаануудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха;

Һунгагшадтаяа депутадуудай уулзаха, тоосохо үедэнь дурадхагдаһан захяа, һанамжануудые наринаар бүридхэн согсолхо, тэдэнэй дүүргэлтые шалгадаг хиналта шангадхаха;

Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудые һайнаар дүүргэдэг гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай, тэдэнэрэй бүлэгүүдэй хүдэлмэри согсолон, хэблэлдэ гаргаха, радиогоор дамжуулха, түрүүлэгшэнэрэйнь мэдээсэл, статьянуудые толилхо.

Һунгагшадай дурадхал, һанамжануудай хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухай асуудал аймагайнгаа Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ табижа, зүбшэн хэлсэхыень Кабанскын аймагай гүйсэдхэхэ комитедтэ дурадхагдаа.

«Теплоприбор» заводой прибор бүтээдэг цехэй үрэмдэгшэ Валентина Николаевна Калугина үнгэрһэн жэлэйнгээ уялга амжалтатайгаар дүүргээ. Тэрэ үдэрэйнгөө даабари хододоо 130—140 процент дүүргэдэг. Коммунис ажалай ударник В. Н. Калугина шэнэ жэлэй эхинһээ хойшо бүри эршэмтэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Н. Калугина.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ҮРЭҺЭНЭЙ ЗЭРГЭЭР—УРГАСА!

ТАРИЛГЫН ШАНАРТА ХЭЗЭЭ ХҮРГЭГДЭХЭБ

Республикымнай гаряашад 1967 оние нэгэ ехэ дутагдалтайгаар дүүргээ. Тэдэнэр хабарай тарилгада үрэһэ хүрэнгэеэ бэлдэхэ уялгаяа дүүргээгүй байшоо. 275 мянган центнер үрэһэн сэбэрлэгдээгүй үлөө. Хэжэнгын, Хориин, Баргажанай аймагуудай ажахынууд үрэһөө мүнөө хүрэтэр шалгуулжа дүүргээгүй байһаар. Олонхи аймагуудта шалгагдаһан үрэһэнэй шанар муу. Энээниие доорохи мэдээнүүд элишэлнэ.

Аймагууд	Тарилгын шанарта хүрөөгүйнь (проц.)	Тэрэ тоодо (проц): буртаг үбһэнэй холисоһоо	Тэрэ тоодо (проц): ургаха хүсэнэй муу-һаа	Тэрэ тоодо (проц): шииг ехэтэйһээ	1-дэхи, 2-дохи классай үрэһэн (проц.)
Баргажанай	87	43	84	85	—
Бэшүүрэй	73	45	25	35	5
Зэдын	63	55	8	11	17
Яруунын	64	61	48	43	3
Загарайн	88	37	56	42	2
Захааминай	53	49	17	12	7
Кабанскын	93	43	47	86	2
Прибайкалниин	63	35	43	57	13
Хяагтын	61	31	27	21	12
Мухар-Шэбэрэй	39	24	16	19	32
Сэлэнгын	74	45	51	50	4
Түнхэнэй	75	50	23	61	2
Хориин	91	35	42	71	2
Хэжэнгын	63	26	15	41	19
Улаан-Үдын	77	43	25	57	9

Урдынхидаал адли Улаан-Үдын аймагай Ивалга талын «Улаан Оронго», «Коммунизм» колхозууд үрэһөө бэлдэхэ талаар ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Эдэ ажахынуудта нэгэшье центнер һайн шанартай үрэһэн байхагүй. Республикын олонхи колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «үрэһэн хабартаа сэбэрлэгдэнэ бэзэ» гээд тэрэ шухала хүдэлмэриие эмхидхэнэгүй. Теэд жэл бүри үбэлдөө иигэжэ һанаа амар һуугаад, хабар болоходо хэхэ хүдэлмэринүүд зэргэсэжэ, һайса сэбэрлэгдээгүй, хордогдоогүй үрэһэ тариха баатай болоошо һэн. Иимэ ушар нёдондо Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Хориин, Хэжэнгын аймагуудай ажахынуудта үзэгдөө. Мүнөөшье эндэ үрэһэнэйнь һаял 70—80 процент сэбэрлэгдээд байна.

Иигэжэ хабарта найдаад һууһан заримашуул бүришье бирагүй байдалда ороһон. Жэшээнь, Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо ахалагша агрономоор нүхэр Яковлев ажалладаг. Тэрэ «үрэһэ сэбэрлэхэнь нохой наадан» гэһэншүүгээр хандажа, үрэһэнэй шанар лабораторидо шалгуулхашье гэжэ хүсэдэггүй, тэрэниие хойшо татадаг муу заншалтай. Үнгэрһэн хабартаа үрэһөө сэбэрлэжэ үрдингүй, 41 процентыень тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тариһан байха юм. Энээнэй хажуугаар нилээд ехэ үрэһөө һайса хордоншьегүйгөөр таряа. Шэниисын үрэһэнэй килограмм бүхэндэ 13 грамм хүрэтэр головня олдоһон. Тиигэжэ тарилгаяа ехээр гутааһан байна бшуу.

Олохон ажахынуудай агрономууд үрэһэ сэбэрлэлгын хойноһоо хиналта табидаггүй. Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта сэбэрлэгдэһэн 70 мянган центнер үрэһэнэй 32 процентнь бэлэхэн илгагдамаар буртаг үбһэнэй үрын холисотой байшоо. Иимэ ушар Ивалга талын, Прибайкалиин колхозуудта ушарна. Үрэһэ сэбэрлэхэ үедэ агрономуудай һайнаар хиналта табяагүй дээрэһээ иимэ ушар үзэгдэнэ гээшэ. Тиимэһээ тэрэ үрэһые дахин сэбэрлэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ үлүү гаргаша хэгдэнэ. Саашадаа агрономууд, механигуудай зүгһөө иимэ хайша хэрэг ябадал гаргажа болохогүй.

Дүрбэн жэлэй урда тээ республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор үрэһэнэй таряае нэгэдэхи, хоёрдохи классаа хүргэһэн хүнүүдтэ нэмэлтэ түлбэри үгтэхөөр хараалагдаһан байгаа. Теэд олохон ажахынууд мүнөө хүрэтэр энэ гурим хэрэглэнэгүй. Хэрбээ үрэһэ сэбэрлэгшэдые урмашуулаа һаа, тэдэнэр ажалдаа һайнаар хандаха, оролдолго гаргаха һэн.

Үрэһэнэй таряан олон газарта һаланаар хадагалагдана. Энэнь тон гэмшэлтэй. Колхоз, совхозуудай агрономуудай хиналта табяагүй дээрэһээ таряанай олохон тоогууд дээрэ үрэһэн миин хэбтэдэг. Тоогые даагшад энээндэ харюусалгагүйгөөр хандана.

Хэрбээ тоогуудые даагшадаар шадабаритай, урагшаа һанаатай хүнүүд хүдэлбэл, тэндэ эмхитэй байха һэн. Жэшээнь, Яруунын аймагай «Дружба» колхозой тоогые даагшаар И. Сапожников олон жэлдэ ажаллаа. Тэрэ өөрөө үрэһэ сэбэрлэдэг машинануудаа заһабаридаг, тоогоо сэбэрлэдэг. Эндэ үрэһэ хадагалха складай үгышье һаа, ороохо тарянаниинь наринаар хадагалагдадаг. Тоог дээрэнь зуунэйшье хэбтээ һаа харагдахаар сэбэр. Тарилгын шанарта хүргэгдэһэн үрэһэн наринаар обоологдожо, түс бүриин шанар харуулһан тэмдэгтэй модо хадхадаг байгаа. Нёдондо нүхэр Сапожников эндэ хүдэлхэеэ болёо. Мүнөө энэ тоог дээрэ хүнэй ябахын аргагүй. Хаана, ямар үрэһэнэй халагалагдажа байһаниинь мэдэгдэнэгүй. Тарянаниинь зузаан саһанда дарагдашанхай.

Иимэрхүү байдал Яруунын «Победа», «Коммунизм» колхозуудта үзэгдэнэ. Аймагай ажахынууд үрэһэ хүрэнгөөр дугамаг дээрэһээ тарээндээ наринаар хандаха, килограммшье үрэһэ гээхэгүйн түлөө оролдохо байгаа. Теэд тиимэ ябадал үзэгдэнэгүй. Ажахы бүхэн үрэһэ сэбэрлэхэ 3 машинатай байгаашье һаа, үрэһэниинь сэбэрлэгдэжэ дүүрээдүй.

Республикын олохон колхоз, совхозууд үрэһэ хадагалха складгүй байһаар. 1968 ондо үрэһэ хадагалха складуудые бариха хэрэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхарал табиха бэзэ.

Энэ жэл нилээд ехэ үрэһэн шиигтэй байжа, газаа хэбтэхэдээ тэрэнь дороһоо халажа ургана бшуу. Хэрбээ шииг ехэтэй үрэһэнэй хойноһоо саг үргэлжэ анхараагүйдэ тэрэ хосорхо байна. Тиимэһээ шииг ехэтэй үрэһые хатааха, тусхай вентиляци тодхохо саг ерээ.

Мүнөө үбэл һагай дулаан байгаашье һаа, олохон ажахынууд хүйтэндэ шалтаад, үрэһөө сэбэрлэхэсэ болинхой. Энэ тон буруу гээшэ. Хэды хүйтэн байгаашье һаань, үрэһэ сэбэрлэдэг машинануудые зогсоожо болохогүй. Хүйтэнэй үедэ обёос, ешмээн гэхэ мэтэ ургамалнуудые ямаршье һаадгүйгөөр сэбэрлэжэ болохо байна ха юм. Хабарай тарилгада үрэһэ хүрэнгөө бэлдэхэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ шухала.

В. ТАРАСОВА,
үрэһэнэй шанар шалгаха республикын лабораторие даагша.

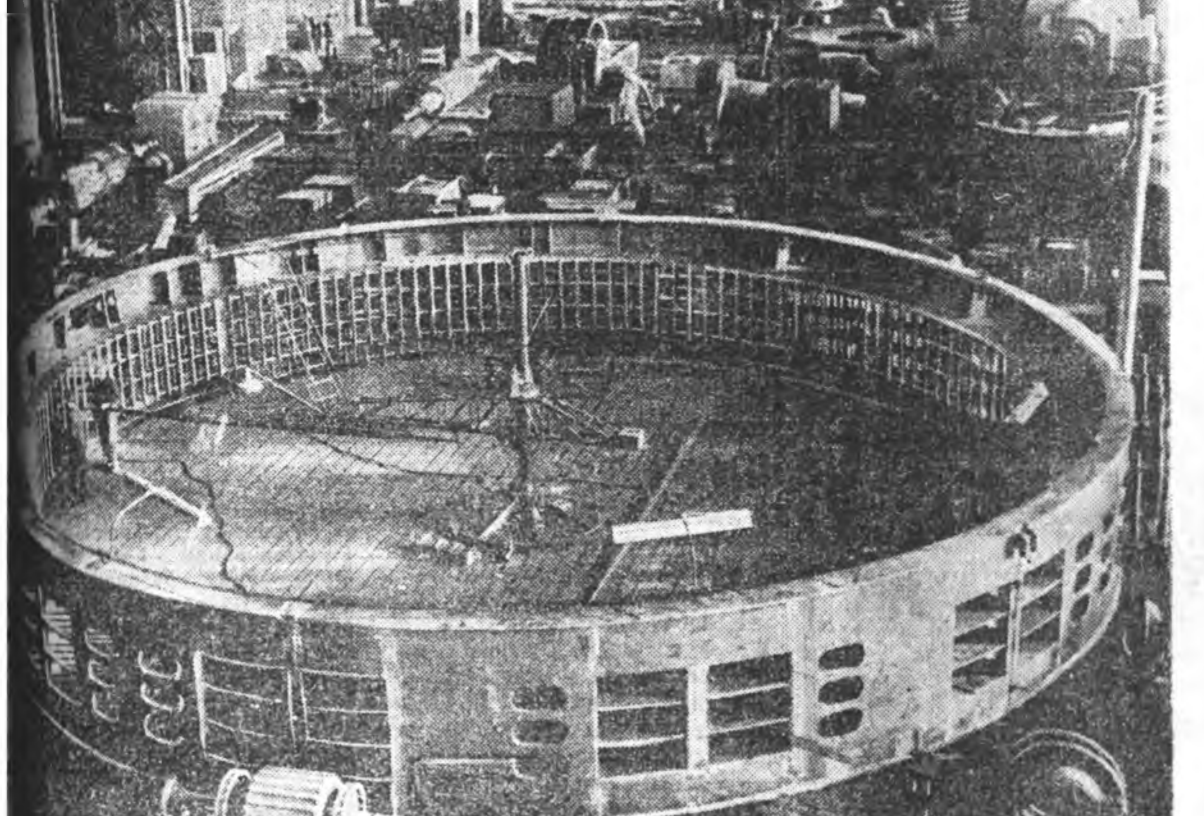

Новосибирскын «Сибэлектротяжмаш» заводой агрегадуудые ороной бүхы томо гидравлическа, тепловой электростанцинууд дээрэ хаража болохо. Мүнөө энэ завод Волго шадарай энергетигүүдэй захил дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Саратовска ГЭС-эй 10-дахи гидрогенераторай статор суглуулагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

„ЗНАНИ“ бүлгэмэйхид тоосоно...

Һаяхан Улаан-Үдэ городой Советскэ райондо «Знани» бүлгэмэй гэшүүдэй ээлжээтэ конференци үнгэргэгдэбэ. Тоосоото элидхэл «Знани» бүлгэмэй районно отделениин түрүүлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат нүхэр А. Б. Соктоев хэбэ.

— Һүүлэй үедэ уншагдадаг лекцинүүд удхаараа бүри гүнзэгы, темынгээ талаар һонирхолтой болоо,—гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.—Тоосоото хугасаада ажалшадта найма мянга гаран лекци уншагдаа.

Бүлгэмэй дэргэдэ олон секци хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй гэшүүд—городой дээдэ һургуулинуудай багшанар, эрдэмтэд, инженернүүд болон бусад мэргэжэлтэд юм. Тэдэнэр Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй хамтын баярай суглаанай материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлые, совет арадта зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгые ажалшадай дунда гүнзэгыгөөр ойлгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Конференци дээрэ «Знани» бүлгэмэй отделениин правлениин түрүүлэгшээр түүхын эрдэмэй кандидат С. П. Никифоров, харюусалгата секретаряар Н. Н. Хальбаев гэгшэд һунгагдаба.

А. АГАНЕСОВА,
«Знани» бүлгэмэй республикын отделениин лекторие даагша.

«БУДАМШУУ» ХЭҺЭЭБЭ

...рһэн жэлэй октябрь һара...най газетэдэ Будамшуугай ...—һорнии» гэжэ фельетон ...доо һэн. Тэрээн дотор ...тын аймагай Доодо-Гол ...о һуудаг Г. Цырендоржи...һоргуудаа найраад, хүр... Чимитовэйнгээ үнеэе буу...һан, үймөө, хэрүүл та... тухайнь шүүмжэлэгдээ ... Энэ зоргоороо аашалһан хү...нитэрээ гартаа даажа аба...й гэжэ нютагайхиниинь ...н дээрэ тогтооһон байгаа.

Будамшуугай фельетоной толилогдоһоной һүүлээр Цырендоржиевай хэрэг Хориин аймагай прокуратурада эльгээгдэжэ, энэ архиншанай муухайгаар аашалһыень, мүрдэлгэ дээрээ гэмээ мэдэрээгүйень, мүн «Буряад үнэн» газетын шүүмжэлэл хараадаа абажа, Цырендоржиевые сүүдтэ үгэбэ.

Энээн тухай манай газетын редакцида Хориин аймагай прокурор Д. Дагбаев мэдээсэбэ.

СОЁЛШОД—МАЛШАДТА

ДУТАГДАЛТАЙ!

Мухар-Шэбэрэй аймагта хонишод, малшадаа үбэлэй үедэ һайнаар хангахын хойноһоо соёлшод огто оролдоногүй гэхын аргагүй... Тэндэ үбэлэй эхеэр клубай болон библиотекын хүдэлмэрилэгшэд мал ажалай фермэнүүдтэ ошожо, олохон улаан булангууд, гэр байрануудыень уран зурагууд, уряа лозунгнуудаар шэмэглэжэ, уялга түсэбүүдыень үлгэжэ үгэһэн байна. «Коммунизм», «Искра» болон бусад ажахынуудай фермэнүүдтэхи улаан булангууд яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Иишэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд ходо ерэжэ байдаг, библиотекынхид ном һэлгэжэ, хөөрэлдөө эмхидхэдэг.

Аймагай олохон отарануудта телевизорнууд тодхогдонхой.

Соёлшод һара бүхэндэ фермэ, отарануудаар заатагүй ябажа, хөөрэлдөө, уншагшадай конференцинүүдые үнгэргэжэ, клубтаа хүдөө ажахын түрүүшүүлтэй уулзалгануудые хэнэ. Автоклуб ходо ябажа байдаг. Мухар-Шэбэрэй культурын байшангай, Хонхолын, Түгнын, Шэнэ Заганай, Калиновкын болон бусад клубуудай дэргэдэхи агитбригаданууд мал ажал дээгүүр аяншална. Энээнэй хажуугаар баһа кино харуулга эмхидхэгдэнэ.

Гэбэшье малшадые хангаха талаар үтаа ехэ дутагдал, алгасаанууд үзэгдэнэ. Жэшээ болгон, «Родина» колхоз абажа үзэе. Тэндэхи 10 фермэ, отарануудта хүдэлэгшэд ямараар хангагданаб? Тон муугаар лэ даа, сэхыень хэлэхэдэ. Түбэйнь тосхондохи хуушан клуб хаагданхай, шэнэнь үшөө хүдэлнэгүй. Эндэ совет, кружок гэхэ мэтэ огто эмхидхэгдээгүй. Ушар тиимэһээ концерт, зүжэг табиха гэхэ мэтын хүдэлмэри энэ намарһаа хойшо огто хэгдэнэгүй. Клубые даагша В. Архипов тусхай мэргэжэлтэй болобошье, уялгадаа хайша хэрэгээр хандана. Үнгэрхэдөө, архиншадтай холбоорилдоно. Библиотекэнь баһал үбэлэй эхилһээр юушье хээгүй: ноябрь, декабрь һарануудта уншагшадай нэгэшье конференци үнгэргөөгүй. Тэрэниие даагша О. Лебедева фермэ, отара дээгүүр нэгэтэшье ябаагүй.

Тосхондохи соёлой гуламтануудай иигэжэ залиршаһан байбашье, энээниие нютагай партийна эхин организаци огто хэрэгсээнэгүй.

Түтнын отарада 8 хүн хүдэлдэг. «Бидэниие хэншье хэрэглэнэгүй. Али үсөөн гэжэ тоодоггүй юм гү... Агитбригада, автолавка иишэмнай үбэл болоһооршье үзэгдөөгүй,—гэжэ хонишон нүхэр П. Сорокаумов гомдоно. Тэдэнэй хамтын байра зүдэрүү муухай, эһэ шоройдо дарагдашаһан.

Үгышье һаа, түбэй тосхон шадар түбхинэһэн һүнэй хоёрдохи фермэ үзэе. Эндэ улаан булан бии. Тэндэнь баһал хүйтэн, хооһон. Еһын тулада нэгэ муухан стол, 2—3 скамейкэ табяатай. Ханаарнь элдэбын хэрэгтэ—хэрэггүй зурагууд няагданхай. Ондоо юуншье үгы. «Энэ үбэл болоһооршье иишэмнай агитатор, библиотекарь ябаагүй»,—гэжэ һаалишад голхорно.

Иигэжэ хиналтагүй орхигдоһон, алгасаан болоһон, юушье хэхэеэ болишоһон бусадшье газарнууд аймаг дотор бии. Энээн тушаа аймгүйсэдкомой культурын таһаг ба КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһаг онсо анхаралаа хандуулжа, ойрын сагта шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха бэзэ.

Манай тусхай корр.

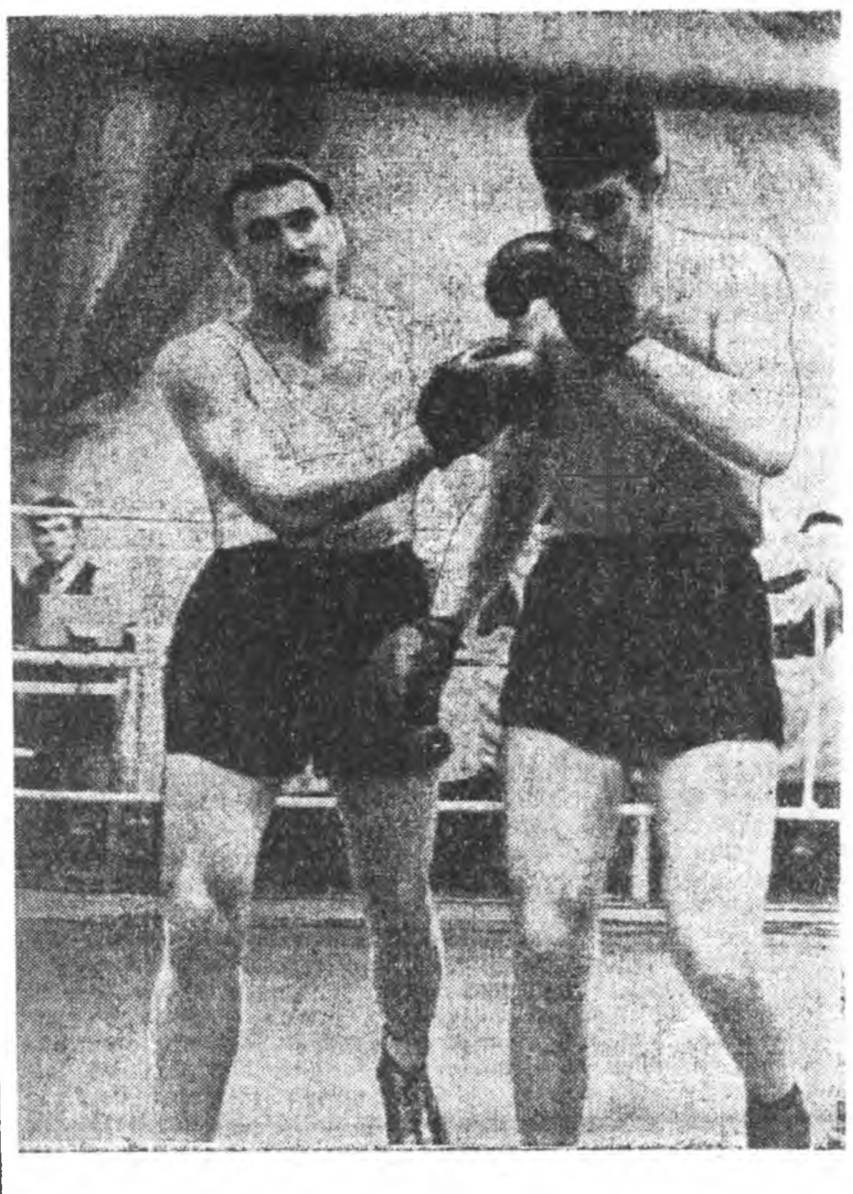

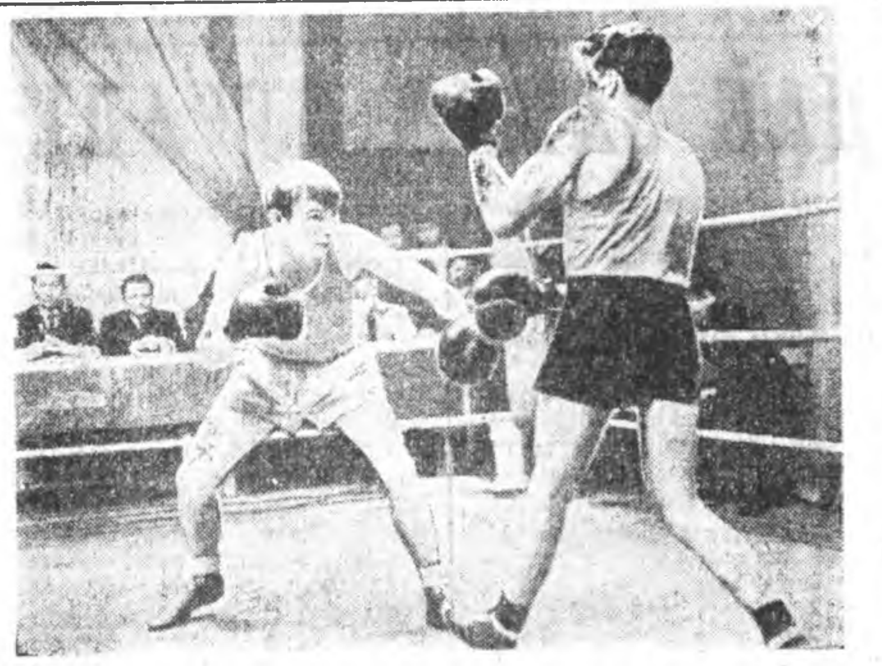

БОКСООР БОЛОҺОН МҮРЫСӨӨН

Һаяхан Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын соёлой байшан соо Забайкалиин сэрэгэй округой түрүү һуури эзэлхын түлөө боксоор мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн энэ мүрысөөндэ хамта дээрээ 140 шамбай хүбүүд шадал хүсэеэ үзэлсэһэн байна.

Урда тээнь бүхы уулзалгануудаа урагшатайгаар дүүргэһэн 20 боксёр, һүүлшын, дүрбэдэхи үдэрэй түгэсхэлэй наадануудта оруулагдаһан байгаа.

Тус мүрысөөндэ сэрэгэй округой 1-дэхи команда түрүү һуури эзэлээ. Гадна хубиин түрүү һуури эзэлэгшэдэй дунда манай республикада бокс шудалжа спортын замда гараһан 4 боксёр — 1-дэхи, хоёрынь — 2-дохи, нэгэниинь — 3-дахи һууринуудые эзэлээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1). Хүндэ шэгнүүртэн соохоо Валерий Морковкин (зүүн гарһаа) Николай Павленкые нокдаунда оруулжа, чемпион болобо. 2). Н. Колдин Г. Краснопеев хоёрой уулзалга. Мастерта кандидат Г. Краснопеев илаһан байна.

Н. БУРМАКИНАЙ, Л. ХАЙДУРОВАЙ фотонууд.

АМАРАЛТАЯА ЯАЖА ҮНГЭРГӨӨ

Үбэлэй улайбар һайхан элшэтэй наран Хайрангын саанаһаа бултайгаад, энэ үдэрэйнгоо богонихон замые хорооходо дэрал гүйхэн өөдөө үндынэ. Айлнууд хуу бодонхой. Дэншэг эдеэлээд, шэрэм дээрэ табиһан халуухан уһаар амһартануудаа угаажа, гэр соохи шоройгоо хамажархёод газаашаа гараба. Санань бэлэн. Энэ үдэшэ хада гаража һолжорхо гэлсэһэн байгаа.

Хойшолходоо Надя Света хоёрто хүрэхэ ёһотой һэн. Тэдэнь хүлеэжэ байба.

Гурбуулан хала гарабал. Даримань ерэбэгүй. Тэдээн соогоо Дэншэгынь үндэршэг юм. Тэрэ гурүүлээд ябана. Ягдагар туранхайшаг, нюдэндөө шэлтэй, юугээршьеб ном соохи эрдэмтэдые һануулдаг, номдоо яһала бэрхэ һурагша гэжэ тоотой.

Тэрэнэй удаа Света. Дэншэгтэ орходоо нэгэ бага набтаршаг, дабхаряатаһан түхэреэн нюдэтэй, олон үгэгүй, хото дуутай ябадаг. Юумэ хэлэбэл, бодолтойгоор дуугархые оролдодог. Хуу табаар һурадаг. Һэг һэгхэн энеэдэг, номгон зантай басаган юм. Һүүл баряад ябаһан Надинь бэеэр эгээл бага. Шүрдэгэрхэн шүрбэһэлиг бэетэй, юумэ хэлэхэдээ холо ханхинаса энеэжэ ябадаг, эхин класста захалаад эрхимээр һурадаг байһан.

— Үглөөдэр хайшаа ошохобибди?—гэжэ хада өөдэ уухилан гаража ябаһан Дэншэг тээшэ Надя эрьежэ асуугаад: дахин хада гаруужабди,—гэхэлдээрнь Света мүльһэн дээрэ ошожо наадахагүй түбди гээд орхибо.

— Хахад үдэрэй һүүлээр тингээ һаа, нээрээшье, мүльһэн дээрэ ошожо конькигаар наадая. —гэжэ Дэншэг дэмжэбэ.

Үдэһөө үнгэртэр гурбуулан хадаһаа һолжорбод. Атлаг талынгаа арюун агаараар амилан, сэнгэн наадажа ябахадаа, бэе махабадаа улам һайжаруулнабди, балсан шүрбэһээ хатуужуулан шангадханабди гэжэ тэдэнэр хэнһээшье дутуугүй мэдэдэг байха. Үрүүдэм руу уридлан, урда хойноо оролсон, тосхоноо хүрэжэ ерэбэ. Дуулан бага эсэн татаа. Гэбэшье гэртээ орожо эдеэлээд, халта амараад орхиходоол дахин һэргэжэ, хүнгэн солбон болохол.

Света гэртээ ороһоор дэгэлээ тайлажа хаяжархёод, юумэшье эдингүй, пианинынгаа хабхаг нээжэ, яаралгүйхэн наадажа оробо.

Тэрэнэй ута сагаан хургадуудай шадамар түргөөр клавиша дээгүүр хатаран гүйлдэхэлэ хүгжэмэй хүнгэхэн аялга гэр дүүрэн зэдэлжэ, газаа тээшээ гаража, үргэн тала руу дэбин ошохо нүхэ һүбэ бэдэрнэ.

Гурбан жэлэй урдахана гансахан хургаараа сохижо дуу гаргадаг һаа, мүнөө ямаршье ядабалгүйгөөр арбан хургаараа наадажа һураа бшуу.

Хүгжэмшэ болохо бэлигтэйшье бү байг, наадажа һурабалынь өөртэнь хэрэгтэй, туһатай байха»,—гэлдээд, гэртэхиниинь басагандаа пианино абажа үгөө бэлэй.

Светын баярлаһанш гээшэнь тэнсэлгүй һэн. Сүлөөтэй сагтаа тэрэ пианино дээрэ наададаг болоо.

Хүгжэм шагнаха дуратай эхэ эсэгэеэ баярлуулдаг болонхой. Тэдэ найдалыень харюулха хэрэгтэй ха юм.

Ехэ хүбүүндээ гэртэхиниинь мотоциклшье абаха гээ һаа, абажа ядаагүйл. Мотоцикл пианино хоёрой пианинань алишье талаараа дээрэ бшуу.

Һаяхан һураһан дуугаа Света нотогүйгөөр хоёр дахижа наадаад, элеэлжэ амарһанайнгаа һүүлдэ:

— Эжы, юу хэхэбиб?—гэжэ асууба.

— Уһал үгы байна бэшэ гүбди даа. Хоёр хүнэг абаад ерэхэ һаа ерэ даа,—гэнэ эжынь.

Хүнэгөө абажа Света ... ошобо. Газаа сэлмэг. Нара... хо тээшээ дутэлэнхэй. Т... сэдьхэл зүрхэндэ хүгжэмэ... га зэдэлнэ. Үдэшэ тээ тэ... ноло ошохо. Тээ байтараа ... тэрэнэйдэ ерэхэ ёһотой. ... өөрөө гэртээ пианино үгы, ... наадаха угаа дуратай. Свет... даха зэргээрээ заажа үгэд... дэ дуунда һурахадаа түрг...

«Намһаа һонор шахэтэй... хэ гээшэ ха»,—гэжэ тэраа... хай Света заримдаа һанад...

Надида гэр тойронгоо... юумэниинь дууһадаггүй. Ю... хэлэ, эжынь бэе муутай... юм. Багаханшье забла сүлө... холоороо аяга шанагаяа, ... угаадаг, үхэрэйнгөө шабааһ... даг, элеэлүүлдэг, ар... класста һурадаг Бадма... ахынгаа хубсаһыень ... утюгдажа үгэдэг. юрэдөө, ... хэхэ юумэн барагдадаггүй... донгирхон басаган даа гэж... шанарынь хэлсэдэг. Энэ... зүб.

Тэрэнэй гэр соо хэзээ... эмхитэй гуримтай, арюун ... байдаг юм.

Үбэлэйнгөө амаралтын ... тэй сагые иигэжэ өөр өөр... рөө һонирхолтойгоор, гоё... шүүрэй аймагай Шэбэртын ... һургуулиин долоодохи кл... һурагшад Дэншэг Самаж... Надя Гатыпова, Света Ул... гэгшэд үнгэргөө.

Ц. ХАМА...

Дуулдаһан, дуулдаагүй һонин

ЭРТЭ УРДЫН КАЛЕНДАРЬ

Персиин хаан Дарий гэгшэ нэгэтэ скифүүдтэ добтолон ороод ябахадаа, Дунай мүрэн дээгүүр табигдаһан хүүргэ харахын тулада бүлэг грегүүдые үлөөһэн байгаа. Тиихэдээ тэдэнэртэ иигэжэ хэлэбэ:

— Зангилаатай энэ ооһор абагты. Энээниие үдэр бүхэндэ нэгэ дахин зангидахат. Хэрбээ ооһорой дууһатар миний гэдэргээ тэхэреэгүй һаа, таапад нютагаа бусан, һөөргөө тамархат,—гээ.

Дарий гэгшэ үдэрые тоолохо арга иигэжэ олоһон байна. Календарь эртэ урдын иимэ гарбалтай.

Һүүлшэг тээ хүнүүд саг тоолохо арга бэдэржэ туршаа. Тиихэдээ тэдэнэр газар, һара, юртэмсэнүүд, одо мүшэдэй эрьесэ хэхэдээ зүбөөр һэлгэсэлдэдэг байһыень тухайлаа. Астрономическа эдэ үзэгдэлнүүдэй үндэһөөр үдэр, һара, он жэлнүүдые тоолодог болоһон байна. Тэрээн дээрэһээ бүхы календарь үндэһэлнэ.

НАРАНАЙ ЭРЬЕСЭ

1964 оной зун Францияар аяншалһан туристнар урда захынь бишыхан городой гостиницада бууһан байгаа. Тиихэдээ тэдэнэр гостиницада 1908 оной календарь хаража гайхалсаа. Айлшадай ойлгожо ядаһан асуудалда гостиницын эзэн иигэжэ харюусаа:

— Календарь ямаршье оной һаа хамаань юуб? Үдэр, неделинь тудалдана ха юм.

Шалгажа үзэе. Гостиницын эзэн зүб байшоо.

Үдэр, неделиие тоолохын тулада хуушан календарь хэрэглэхэ болоно: юрын жэл 52 недели 1 үдэртэй, үндэр жэл 52 недели 2 үдэртэй байдаг. Тиимэһээ ондо ондоо жэлнүүдтэ үдэр, неделинь һарын гарагуудта тудалдадаггүй. Гэбэшье 28 жэл болоод лэ үдэр, һарануудынь урдынхидаал дахин дабтагдана. Жэшээнь, 1966 оной октябриин 7-до пятница байгаа һаа, 28 жэл болоод, 1994 оной октябриин 7-до дахяад пятница байха. Үшөө 28 жэл болоод, 2022 оной октябриин 7-до пятница дабтагдаха юм. 28 жэл болоод лэ дабтагдадаг энэ үе хадаа наранай эрьесэ хэдэг эрьелгэ гэжэ нэрлэгдэнэ.

(«Лесной календарьһаа» абтаба).

ЭДИРШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

Яруунын һургуулинуудай һурагшад үбэлэйнгөө амаралтын үедэ спортивна мүрысөөнүүдые эмхидхэжэ, шатар, даам наадалга, теннис сохилгоор түрүү һууриин түлөө тэмсээ. Тэдэнэрэй наадан Нарһатын пионернүүдэй байшанда үнгэргэгдэбэ.

Даам наадагшадай дундаһаа Романовкын һургуулиин һурагша Безпрозванных илажа, түрүү һуурида гараа. Хоёрдохи һуури Нарһатын дунда һургуулиин һурагша Батомункуев, гурбадахи һуури Цыренжапов гэгшэд эзэлээ.

Эдир шатаршадай дунда шанга тулалдаан болобо. Романовкын һурагша Сабидаев дүрбэн хүниие шүүгээд, нэгэнтэй тэнсэжэ, мүрысөөндэ эрхимлэбэ.

Теннис наадалгаар 6 хүбүүд, 4 басагад тулалдаа. Хүбүүдэй дунда болоһон наадандa шалгарһан Түндын һургуулиин һурагша Ринчинов Нарһатын һурагша Базаров хоёр түрүү һуури буляалдан, өөһэд хоорондоо тэмсээ. Эсэсэй эсэстэ Ринчиновынь шүүжэ, мүрысөөндэ илаба.

Басагад баһал һайнаар наадаа. Үльдэргын дунда һургуулиин һурагша Баярхаева эрхимлэбэ.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

АЗА ТАЛААНИИНЬ ИИМЭ

Үни удаан сагта Захааминай аймагай типографиин хэблэгшээр хүдэлжэ байһан Акулина Егоровна Ворошилова аргаламжада холо ябаха гэжэ ехэл сүлөөгүй түхеэржэ байгаа һэн ха. Шэнэ жэлэй хүндэлэлдэ тараагдаһан лотерейһээ гар хүрэлсэһэн байжа, нэгэ һамбаандаа сберкасса ошожо, тэдэнээ шалгуулан гэһээнь! Ямар ехэ талаан бэ — «Волга» машина тоб байса нэгэндэнь тудашабал даа.

— Һайн лэ гээшэ! Үбгэмни шофер ха юм даа. «Волгые» бодо бэеэрнь асаруулха гэжэ шиндээбди. Нөөсэлгын кассаархин манайл хэлээшээр боложо, хэхэ юумыень дууһан бүтээжэ, дээшэнь ябуулбал даа,—гэжэ Акулина Егоровна мэнэ һая хөөрэжэ һуугаа һэн.

Д. ДАШИЕВ.

МАЛШАДТА – АНХАРАЛ

Зэдын аймагай «Мир» колхозой отаранууд дээгүүр хонид жэгдэрэн хурьгалжа эхилээ. Тэндэхи малшадай түл абалгын халуун хаһа орожо, оролдосотойгоор ажаллана.

Доодо-Бургалтайн библиотекые даагша Валя Гармаева хонидой хурьгалалгын үедэ 10 хоногтоо нэгэ удаа отаранууд дээгүүр ябажа, уншаһан номуудыень шэнэ номуудаар һэлгэнэ, библиотекэнүүдтэнь нэмэлтэ ном абаашажа үгэнэ.

Колхозой малшад энэ жэлдэ газетэ, журнал олоор захинхай. Хуушанай колхозник Бабу Раднаевич Банзаракцаев һайн дураараа хонишодой отарануудта газетэ, журнал, бэшэг зөөнэ. Тэрэ үбгэн хонишод Санжижан Цымбыловэй, Батомунко Раднаевай, Содном Бадмаевай отарынхидта хододоо хүлеэгдэдэг болонхой. Тэндэхи хонишод түд бүридөө 2—3 янзын газетэ, журнал абана. Тиихэдэ коммунист С. Б. Бадмаев арбан ондоо нэрэтэй хэблэл захяа.

С. ПАВЛОВ.

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАН

Эгэтын адагай дунда һургуулиин директор М. О. Орбодоев «Победа» колхозой малшадай хүндэтэ айлшан юм. Тэрэ холын малшадта ошожо лекциуншана. Һаяхан Хангир, Тахяата, Улаан-Тоором гэжэ газарнуудта байдаг гүүртэнүүд дээгүүр ябажа, малшадта уласхоорондын байдал тухай лекцинүүдые уншаа.

Нүхэр Орбодоев түрүүшынхеэ малшадта ошоо бэшэ, тэдэнэртэ хододоо хүлеэгдэдэг лектор юм.

Ярууна.

Багшанарай семинар

Петропавловкын «Колос» кинотеатрта аймагай багшанар сугларжа, хоёр үдэр соо семинар, конференци үнгэргөө. КПСС-эй обкомой инструктор А. С. Серебряковой, аймагай Советэй гүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагые даагша Г. М. Клочихинай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсээ.

Суглаан дээрэ КПСС-эй райкомой секретарь Н. Т. Манзаров, аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Р. Потепалов, һургуулиин багшанар үгэ хэлэбэд.

Аймагай багшанар һуралсал, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, шэнэ программада ороход хэмжээ ябуулгануудые баталаа.

В. КЛОЧИХИН.

Шофёрнуудай курса

Хэжэнгын аймагай Первомайска совхоз шофернуудые бэлэдхэхэ 5 һарын курса нээбэ. Курсада 30 хүн һуралсажа эхилээ. Совхозой главна инженер Ф. Терентьев, МТМ-е даагша Ф. Уманский, комсомолой комитедэй секретарь, 2-дохи классай шофер В. Бадуев гэгшэд курсада һурагшадта заанад.

Шоферой мэргэжэл шудалха хэшээлдэ совхозой хонишодой бригадын бригадир Иосиф Цыретаров, механизатор Сандаков, Бадулин, Кузнецов болон бусад хабаадуулагданхай.

Эдэрмэг тосхондо нээгдэһэн энэ курсада һурагшад 3-дахи классай шофернууд болоод гараад, совхоздоо ажаллаха юм.

Н. ГАЛДАНОВ.

АРБАН ХОНОГОЙ УЛАРИЛ

Январиин үнгэрһэн а... ног яһала дулаан, саһа... оролготой байгаа. Арб... соо агаарай температура ... да, зүүн-хойто районуу... 20 градус хүйтэн байба, ... даа нормоһоо болон нё... хиһоо 5—8 градус дээш... болоно.

Арбан хоногой түрүүш... гаан үдэр соо үдэрэй тем... энэ үеынхеэр ехэ дулаан ... 6—12 градус хүйтэн ба... руун-урда ба Байгал ... районуудта зарим газар... төө 2—5 градус хүйтэн... Ехэнхи газар нютагуудт... температура 28—35 град... байба. Эгээл хүйтэн 31... дуста хүрөө. Арбан хоно... шын үдэр газарай хүрьһ... урда районуудта 150 с... хүрэтэр, Байгал шадар... нуудта 60—90 сантимет... гыдэ хүрэһэн юм.

Арбан хоногой турша... хидээ һулашагаар һалх... рим газарта һалхин ша... жэ, секунда соо 20 мет... тэйгээр үлеэбэ.

Арбан хоногой түрүү... хадта саһан 1—5 милли... жээтэйгээр ороһон. З... районуудта зарим газар... ороогүй. Байгал шадар ... сад нютагуудта 6—11 м... зузаантай саһан ороо.

Байгалай эрье шадар... жанай голой баруун за... дынхидаал саһан ехээр ... см) оронхой. Яруунын... Ахын аймагуудта 1—5 с... зузаантай гэхэ гү, саһан ... Мондодо (Түнхэн), За... зарим газарта саһагүй.

Метеорологическа эрха... 1958 онойхидол адли у... байба.

Арбан хоногой турш... бэлшээхэдэ гол түлэб та... рил байгаа.

Витимэй хадалиг газ... Худанай голдо зарим г... нэгэ үдэр ехэ һалхин бо...

Саашадаа республикын... зар дайда дээрэ январи... 19 хүрэтэр хүйтэрхэ бай... үдэрнүүдтэ республикын... хахадта 36—41, хойто... 40—45 градус хүрэтэр ... Үдэрэй температура рес... урда хахадта 26—31, ... хадта 28—33 градус хүй... ха.

Л. ГОНЧА...
инженер-агромете...

САГАЙ УЛАР...

Улаан-Үдын авиаме... мэдээсэһэнэй ёһоор, ... республика доторнай ... байха. Байгал шадар саһ... Бэшэ газарнуудта баруу... һулаханаар һалхилха. ... най голоор 20—25, хой... гуудта 11—16, бусад ню... 15—20 градус хүйтэн ба... леэгдэнэ. Улаан-Үдэдэ ... 27—29, үдэртөө 16—18 ... хүйтэн болохо.

Январиин 17—18-най ... тэ республика дотор ба... үүлэтэйшэг байха. Саһа... гүй, һулаханаар һалхилх... аймагуудаар һүниндөө ... үдэртөө 21—26, бусад ... даар һүниндөө 27—32, ... 15—20 градус хүйтэрхэ ...

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Советскэ правительствын делегаци Каирһаа нютагаа бусаба

КАИР. (ТАСС-ай тусхай корр.). Арабай Нэгэдэмэл Республикын президент Гамаль Абдель Насерай, ОАР-ай правительствын уряалаар эндэ ерэһэн Советскэ правительствын делегаци январиин 13-най үглөөгүүр нютагаа бусаба.

Тус делегациие КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров толгойлно.

Аха дүү партинуудай уулзалга угтуулан

СОФИ. (ТАСС). Болгариин Компартиин ЦК-гай Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин ЦК-да эльгээһэн бэшэг соо Уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай зүблөө эмхидхэхын тула манай парти оролдолго гаргаһаар үнинэй гэжэ хэлэгдэнэ.

Энэ бэшэг 1968 оной февральда Будапештдэ үнгэргэгдэхэ аха дүү партинуудай түлөөлэгшэдэй уулзалгада хабаадалсаха уряалда харюу болгон бэшэгдээ.

— Консультативна уулзалгые урагшатайгаар үнгэргэхын түлөө бидэнэр урдынхидаал адли хамаг хүсэеэ элсүүлхэбди,—гэжэ Болгариин Компартиин ЦК-гай бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые, тэрэнэй нягта жагсаалые саашадань бэхижүүлэлгэдэ үнгэргэгдэхээ байгаа аха дүү партинуудай шэнэ зүблөөн шухала үүргэтэй байха. Тиихэдэ империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, социализмын ба демократиин түлөө тэмсэлые үрэ ехэтэй болгохо гэжэ бэшэг дотор этигэл найдабаритайгаар мэдүүлэгдэнэ.

Совет телевизорнүүд—Угандада

КАМПАЛА. Советскэ Союзда бүтээгдэһэн «Огонёк», «Электрон» гэжэ телевизорнүүдые Угандын ниислэлэй магазинууд худалдаанда гаргаба гээд ТАСС-ай корреспондент А. Осипов мэдээсэбэ. Совет телевизорнүүд түрүүшын үдэрһөө хойшо Угандын хүн зондо ехээр һайшаагдаба. Ажаһуудалай элдэб хэрэгсэл худалдадаг Кампалын түб магазин түрүүшын зарада хэдэн арбаад телевизорнүүдые худалдаа. Мүн Мбале, Мбарара хотонуудай магазинууд совет телевизорнүүдые олоор худалдана.

«Машприборинторг» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэл «Интернэшнл телевижэн сэилз» гэжэ фирмэ хоёрой хоорондо баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, Угандада гурба мянган совет телевизор худалдагдаха юм. «Интернэшнл телевижэн сэилз» фирмын президент Гарри Энгел совет телевизорнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Англида үнэ сэн нэмэнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Англида эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэн дээшэлжэл байна. «Гросер» журналһаа абтаһан мэдээнэй ёһоор, һүүлшын хоёр неделиин туршада орон соо эдеэ хоолой 587 зүйлэй сэн дээшэлээ.

Мүнөө үедэ Англида үнэ сэн таһалгаряагүй дээшэлнэ. Мүнөө үглөөгүүр магазин ерэһэн гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые баһал муу һонин хүлеэхэнь лабтай гэжэ «Морнинг стар» журнал дотор хэлэгдэнэ.

„Алтай“ гэжэ шэнэ гостиница

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын ниислэлдэ баярай оршон байдалда шэнэ гостиница нээгдээ. Тус гостиница Советскэ Союзай туһаламжаар баригдаһан байна. Табан дабхар хоёр байшан, хангалгын павильон нэгэ бүхэли комплекс болоно.

Хитадай Арадай Республикын МИД-эй мэдүүлгэ

ПЕКИН. (ТАСС). КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын толилһон мэдүүлгэ дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:—1968 оной январиин 7-до Американ ба тэрэнэй дахуул Лаосой гурбан самолёт манай ороной агаарай хилэ руу нэбтэрэн орожо, Юньнань провинциин Мяочжай районие бомбодоо.

Хитадай Арадай Республикын МИД энээн тушаа эрид хатуу буруушаалта мэдүүлнэ. Энэ бомбодолгын үедэ олон хүн шархатаһан, материальна хохидолдо орэһон байна.

Американ солдадууд Швеци руу тэрьелнэ

СТОКГОЛЬМ, январиин 15. (ТАСС). Вьетнамда США-гай хэжэ байһан шуһата дайе буруушааһан американ сэрэгшэдэй тоо улам олошорно. Мүнөө США-гай армиин 16 солдат Швеци тэрьелжэ ерээд байна. Эндэ ерээд, политическэ эрхэ сүлөө эрэетүй байһан үшөө гурбан американец үсэгэлдэр элирүүлэгдэбэ. Эдэнэрэй хоёрынь—Лаурен Берхеуд, Клеман Фулкс гэгшэд Канадаһаа, нүгөөдэнь—Роберт Барроугс гэгшэнь хуурмаг документээр Баруун Германиһаа тэрьелжэ ерээ. Эдэ гурбан Вьетнамда США-гай хэжэ байһан зээрхэг түримхэй дайнда хабаадаха дурагүй байһанаа мэдүүлээ.

Американ солдадууд Швециин засагаархидай шиидхэбэри гаргахыень хүлеэжэ байна.

Үшөө хэдэн хүн США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ тэрьелээ гэжэ «Дагенс нюхтер» газетэ тэмдэглэнэ.

ИТАЛИ. Ороной залуушуул Американ эсэргүү политика буруушаалгада эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Городуудта, Американ империализмын Вьетнамда хэжэ байгаа дайе буруушааһан, харин оронуудта сэрэгэй бааза барилга буруушааһан демонстрацинууд үнгэргэгдэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Римэй үйлсэдэхи демонстраци.

ТАСС-ай фотохронико.

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленнос... строительства—61-35, советского строительства и быта—... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ма... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-04308. Зак. № 4...